

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT FINANCIËLE KWALITEIT

DE STAAT VAN HET ONDERWIJS 2024

17 april 2024

1 Inhoud

1	Inhoud.....	2
2	Inleiding	4
3	Databronnen en definities	5
3.1	Databronnen.....	5
3.1.1	<i>Financiële verantwoording (XBRL)</i>	<i>5</i>
3.1.2	<i>Personeelsgegevens</i>	<i>5</i>
3.1.3	<i>Leerlingtellingen.....</i>	<i>5</i>
3.2	Definities.....	6
3.2.1	<i>Financiële kengetallen.....</i>	<i>6</i>
3.2.2	<i>Personeel</i>	<i>7</i>
4	Financiële positie van de instellingen	8
4.1	Sectorvergelijkingen	8
4.1.1	<i>Niet-vast personeel</i>	<i>8</i>
4.1.2	<i>Financiële kengetallen.....</i>	<i>9</i>
4.1.3	<i>Baten per leerling/student</i>	<i>10</i>
4.1.4	<i>Personeelslasten per FTE.....</i>	<i>11</i>
4.2	Primair onderwijs	12
4.2.1	<i>Niet-vast personeel</i>	<i>12</i>
4.2.2	<i>Kengetallen</i>	<i>14</i>
4.2.3	<i>Signaleringswaarden.....</i>	<i>17</i>
4.2.4	<i>Baten en lasten.....</i>	<i>17</i>
4.2.5	<i>Balans en staat van baten en lasten</i>	<i>20</i>
4.3	(Voortgezet) speciaal onderwijs.....	21
4.3.1	<i>Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst</i>	<i>21</i>
4.3.2	<i>Kengetallen</i>	<i>23</i>
4.3.3	<i>Signaleringswaarden.....</i>	<i>24</i>
4.3.4	<i>Baten en lasten.....</i>	<i>24</i>
4.3.5	<i>Balans en staat van baten en lasten</i>	<i>27</i>
4.4	Voortgezet onderwijs	28
4.4.1	<i>Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst</i>	<i>28</i>
4.4.2	<i>Kengetallen</i>	<i>30</i>
4.4.3	<i>Signaleringswaarden.....</i>	<i>32</i>
4.4.4	<i>Baten en lasten.....</i>	<i>32</i>
4.4.5	<i>Balans en staat van baten en lasten</i>	<i>35</i>
4.5	Samenwerkingsverbanden passend onderwijs	36
4.5.1	<i>Kengetallen</i>	<i>36</i>

4.5.2	Signaleringswaarden.....	37
4.5.3	Primaire afdrachten	38
4.5.4	Secundaire afdrachten	39
4.5.5	Balans en staat van baten en lasten voor de samenwerkingsverbanden PO	41
4.5.6	Balans en staat van baten en lasten voor de samenwerkingsverbanden VO	43
4.6	Middelbaar beroepsonderwijs	44
4.6.1	Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst	44
4.6.2	Kengetallen	45
4.6.3	Signaleringswaarden.....	47
4.6.4	Baten en lasten.....	48
4.6.5	Balans en staat van baten en lasten	51
4.7	Hoger beroepsonderwijs.....	52
4.7.1	Kengetallen	52
4.7.2	Signaleringswaarden.....	53
4.7.3	Baten en lasten.....	53
4.7.4	Balans en staat van baten en lasten	55
4.8	Wetenschappelijk onderwijs.....	56
4.8.1	Kengetallen	56
4.8.2	Signaleringswaarden.....	57
4.8.3	Baten en lasten.....	58
4.8.4	Balans en staat van baten en lasten	60
5	Financieel beleid van de instellingen	62
5.1	Verschillen tussen begroting en resultaat.....	62
5.2	Reserves	65
5.2.1	Bestemmingsreserves.....	68
5.3	Herstelopdrachten voor toezicht op doelmatigheid	69

2 Inleiding

Dit is het technisch rapport dat ten grondslag ligt aan de financiële analyses van de Staat van het Onderwijs 2024. In dit rapport staat de verantwoording van de onderzoeksgegevens. Dit technisch rapport is ingedeeld in 2 hoofdonderwerpen:

1. De financiële posities van onderwijsinstellingen
2. Het financiële beleid van onderwijsinstellingen

Tot 2022 publiceerde de Inspectie van het Onderwijs jaarlijks 2 rapportages over de staat van het onderwijs: de Financiële Staat van het Onderwijs, en de reguliere Staat van het Onderwijs, waarbij de laatste zich vooral richtte op zaken rond onderwijskwaliteit. Vanaf 2022 zijn deze rapportages geïntegreerd in het rapport "De Staat van het Onderwijs".

De analyses over financiële gegevens zijn gebaseerd op de gegevens tot en met boekjaar 2022. In dit rapport besteden we aandacht aan de financiële posities van onderwijsbesturen, en geven we een beeld van hoe financieel gezond de onderwijs sectoren zijn. Verder geven we inzicht in de ontwikkelingen rond de vermogensposities van onderwijsbesturen. Daarbij is er specifiek aandacht voor de verschillen tussen de begrotingen en het resultaat, en de daarmee gerelateerde toe- en afnames van het eigen vermogen. In aansluiting op eerdere jaren wordt ook dit jaar ingegaan op de ontwikkelingen rond de mogelijk bovenmatige vermogens van onderwijsbesturen.

3 Databronnen en definities

3.1 Databronnen

3.1.1 Financiële verantwoording (XBRL)

De financiële verantwoordingsgegevens worden jaarlijks door DUO ter beschikking gesteld, en zijn afkomstig uit de jaarrekeningen van de schoolbesturen, aangeleverd in het XBRL-onderwijsportaal. De cijfers uit het onderwijsportaal worden aangeleverd door de onderwijsbesturen zelf aan de hand van hun jaarverslagen. De financiële verantwoordingsgegevens gebruiken we in dit technisch rapport voor het berekenen van de financiële kengetallen, de baten en lasten, de balans, het mogelijk bovenmatig eigen vermogen en het aandeel personeel niet in loondienst. Deze financiële verantwoordingsgegevens bevatten voor de financiële kengetallen ook prognoses voor de jaren ná boekjaar 2022, zoals verwacht door besturen in hun jaarverslaglegging. Waar dit van toepassing is, laten we daarom in de technisch rapport naast de realisatiecijfers ook de prognosecijfers zien.

Het aantal besturen dat wordt genoemd bij de tabellen en figuren in dit rapport is gebaseerd op de gegevens van DUO. DUO werkt met een sectorindeling in haar databestanden, waarbij per bestuur is vastgesteld onder welke sector het bestuur valt (PO, VO, SO, MBO, HBO of WO). Bij multisectorale besturen (een bestuur met scholen binnen verschillende sectoren) wordt één leidende sector bepaald. Een schoolbestuur kan van sector veranderen bij een fusie. Wanneer dit gebeurt, wordt deze wijziging ook doorgevoerd voor voorafgaande jaren. Dit kan ertoe leiden dat de cijfers van dit rapport kleine afwijkingen kunnen vertonen met het technisch rapport van vorig jaar.

De XBRL-gegevens zoals aangeleverd door DUO worden niet handmatig gecheckt door de Inspectie met de papieren jaarverslagen. Hierdoor kunnen kleine verschillen ontstaan met de kamerbrief 'Financiële positie van het onderwijs 2022'.

3.1.2 Personeelsgegevens

Gegevens over personeel van onderwijsinstellingen (PO, VO, SO en MBO) worden beschikbaar gesteld via DUO open onderwijsdata ([https://duo.nl/open onderwijsdata/](https://duo.nl/open Onderwijsdata/)). Deze data gebruiken we in dit technisch rapport voor het bepalen van het aandeel tijdelijk personeel en het totaal aantal FTE.

3.1.3 Leerlingtellingen

Voor het berekenen van de baten per student HBO en WO en de secundaire afdrachten per leerling voor samenwerkingsverbanden maken we gebruik van de leerlingtellingen zoals weergegeven op OCWincijfers (ocwincijfers.nl). Voor het berekenen van de baten per leerling in PO, SO, VO en MBO en de secundaire afdrachten per leerling per samenwerkingsverband maken we gebruik van inschrijvingsbestanden (BRON) geleverd door DUO. Dit betreft de inschrijving van leerlingen op peildatum 1 oktober van het betreffende schooljaar.

3.2 Definities

3.2.1 Financiële kengetallen

3.2.1.1 Rentabiliteit

Rentabiliteit geeft aan welk deel van de totaal baten (opbrengsten) over blijft na aftrek van de lasten (kosten). De rentabiliteit is gedefinieerd als het resultaat gedeeld door de totaal baten plus financiële baten. Als een bestuur meer heeft uitgegeven dan er geld binnenkwam, levert dat een negatief resultaat op en daarmee ook een negatieve rentabiliteit. Een negatieve rentabiliteit is niet per se zorgelijk, zolang er maar voldoende vermogen overblijft. Rentabiliteit zegt als het ware iets over het "kasboek" en niet over een eventuele "spaarrekening".

$$\text{Rentabiliteit} = (\text{resultaat} / \text{totaal van baten} + \text{financiële baten}) * 100\%$$

3.2.1.2 Solvabiliteit(2)

De solvabiliteit is een maat voor kredietwaardigheid en kan op verschillende manieren gedefinieerd worden. In dit technisch rapport hanteren we de definitie voor solvabiliteit(2): het eigen vermogen inclusief voorzieningen gedeeld door het totaal vermogen. Dit kengetal geeft aan of een bestuur in staat is om op korte en langere termijn aan haar betalings- en aflossingsverplichtingen te voldoen. Met eigen vermogen bedoelen we het verschil tussen de bezittingen (inclusief specifieke spaarpotjes, zogenoemde 'voorzieningen') en de schulden van het schoolbestuur. Met totaal vermogen bedoelen we het eigen vermogen met daarbij opgeteld het vreemd vermogen; geld dat het bestuur heeft geleend. Als er sprake is van veel geleend geld, dan heeft dat een negatieve invloed op de score op de solvabiliteit. De Inspectie van het Onderwijs houdt een signaleringswaarde aan van 0,30.

$$\text{Solvabiliteit}(2) = (\text{Eigen vermogen} + \text{voorzieningen}) / \text{totaal vermogen}$$

3.2.1.3 Liquiditeit

De liquiditeitsratio geeft aan in welke mate de instelling op korte termijn aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. De liquiditeit (current ratio) wordt gedefinieerd als de vlottende activa gedeeld door de kortlopende schulden. Kortlopende schulden zijn bijvoorbeeld aflossingen op leningen, salarissen, huisvestingslasten, enz. Voor het bepalen van de vlottende activa wordt gekeken naar geld dat het bestuur nog tegoed heeft en wat het bestuur op de bank heeft staan. De Inspectie van het Onderwijs houdt verschillende signaleringswaarden aan, afhankelijk van de totale baten van het schoolbestuur:

- Besturen met totale baten minder dan € 3 miljoen: 1,50
- Besturen met totale baten tussen € 3 en € 12 miljoen: 1,00
- Besturen met totale baten meer dan € 12 miljoen: 0,75
- Besturen met totale baten meer dan € 25 miljoen: 0,50

$$\text{Liquiditeit} = \text{Vlottende activa} / \text{kortlopende schulden}$$

3.2.1.4 Mogelijk bovenmatig eigen vermogen

Het mogelijk bovenmatig eigen vermogen geeft aan welk deel van het eigen vermogen mogelijk te veel is voor een gezonde bedrijfsvoering. De Inspectie van het Onderwijs hanteert vanaf 2020 een signaleringswaarde voor mogelijk bovenmatig eigen vermogen. De signaleringswaarde gaat over het publieke deel van het eigen vermogen, dus exclusief privaat vermogen. De signaleringswaarde

houdt rekening met de omvang van de baten en de materiële vaste activa van een bestuur. Voor samenwerkingsverbanden is een afzonderlijke signaleringswaarde bepaald.

Voor onderwijsinstellingen is de berekeningswijze als volgt: $(0,5 * \text{aanschafwaarde gebouwen} * 1,27) + (\text{boekwaarde overige materiële vaste activa}) + (\text{omvangafhankelijke rekenfactor} * \text{totale baten})$.

De omvangafhankelijke rekenfactor in de risicobuffer is groter naarmate de totale baten van een instelling kleiner zijn:

- 0,05 voor besturen met totale baten groter dan of gelijk aan € 12 miljoen; oplopend van 0,05 onder de € 12 miljoen tot uiteindelijk 0,1 bij besturen met een budget van € 3 miljoen
- een vaste risicobuffer van € 300.000 voor besturen met totale baten onder 3 miljoen (dus geen rekenfactor).

De rekenmethode voor de samenwerkingsverbanden is eenvoudiger. Zij hebben vrijwel geen materiële vaste activa. Daarom bestaat de rekenmethode voor samenwerkingsverbanden uitsluitend uit een risicobuffer. De signaleringswaarde bovenmatig publiek eigen vermogen is dan: $0,035 * \text{totale baten}$, maar ten minste een risicobuffer van € 250.000.

Het mogelijk bovenmatig eigen vermogen is het deel van het publiek eigen vermogen dat boven de signaleringswaarde (ook wel het normatief eigen vermogen genoemd) uitkomt.

3.2.2 *Personeel*

3.2.2.1 Tijdelijk personeel

Tijdelijk personeel is personeel dat geen vast contract heeft bij de instelling waar het werkt. Het aandeel personeel met een tijdelijk dienstverband wordt berekend (op basis van de open DUO onderwijsdata) als het percentage fte met een tijdelijk dienstverband ten opzichte van het totaal aantal fte. Voor samenwerkingsverbanden, HBO en WO zijn geen cijfers over het aandeel personeel met een tijdelijk dienstverband beschikbaar.

Percentage fte tijdelijk personeel = $\frac{\text{aantal fte met tijdelijk dienstverband}}{\text{totaal aantal fte}} * 100\%$

3.2.2.2 Personeel niet in loondienst (pnil)

Personeel niet in loondienst is het personeel dat niet in loondienst is bij de instelling waar ze werkt. We berekenen pnil op basis van de financiële verantwoordingsgegevens als het percentage van de totale personeelskosten dat opgaat aan personeel dat niet in loondienst is.

Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst = $\frac{\text{lasten personeel niet in loondienst}}{\text{totale personeelslasten}} * 100\%$

4 Financiële positie van de instellingen

4.1 Sectorvergelijkingen

In dit hoofdstuk worden enkele kengetallen gepresenteerd, uitgesplitst naar sector. Dit maakt het mogelijk om ontwikkelingen in de kengetallen te vergelijken tussen sectoren. Na dit hoofdstuk volgen losse hoofdstukken per sector.

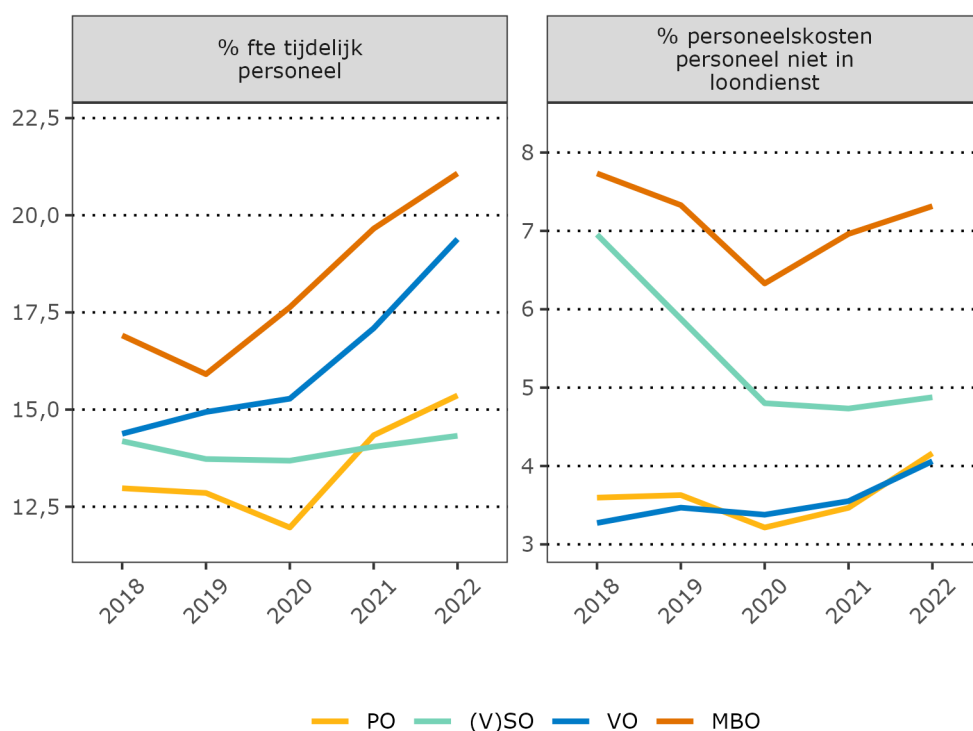
4.1.1 Niet-vast personeel

In Figuur 4.1 is het aandeel personeel niet in loondienst en tijdelijk personeel weergegeven, uitgesplitst naar sector (met uitzondering van HBO en WO). Onderliggende cijfers worden in tabelvorm weergegeven in de losse sectorhoofdstukken in dit technisch rapport.

Het aandeel tijdelijk personeel is het hoogst in het MBO en het laagst in het PO en SO. Sinds 2018 is een stijging te zien in het aandeel tijdelijk personeel in de sectoren PO, VO en MBO.

Het aandeel personeel niet in loondienst is het hoogst in het MBO en het laagst in het PO en VO. Met uitzondering van de sector VO is in 2020 een dip te zien in het aandeel personeel niet in loondienst vergeleken met de jaren ervoor. In de sectoren PO, VO en MBO is het aandeel personeel niet in loondienst toegenomen tussen 2020 en 2022. In het (V)SO is het relatief stabiel gebleven sinds 2020.

Figuur 4.1: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst en percentage fte tijdelijk personeel, naar sector:

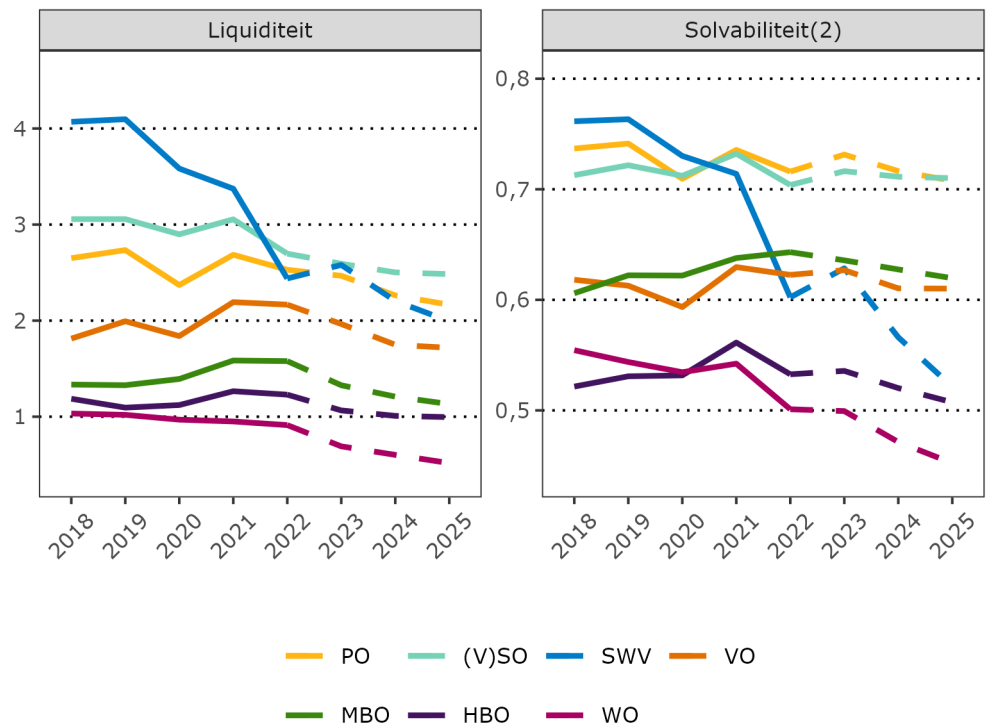

4.1.2 Financiële kengetallen

Figuur 4.2 geeft de liquiditeit en solvabiliteit weer, uitgesplitst naar sector. Figuur 4.3 geeft vervolgens de rentabiliteit weer. Onderliggende cijfers worden in tabelvorm weergegeven in de losse sectorhoofdstukken. Binnen de onderwijsbesturen zijn de liquiditeit en solvabiliteit het hoogst in het PO en (V)SO en het laagst in het WO. Met uitzondering van de samenwerkingsverbanden zijn de liquiditeit en solvabiliteit redelijk stabiel over de jaren heen. Bij de samenwerkingsverbanden zijn zowel liquiditeit als solvabiliteit gedaald sinds 2018 en met name de solvabiliteit zal naar verwachting verder dalen.

Figuur 4.2: Liquiditeit en solvabiliteit uitgesplitst naar sector:

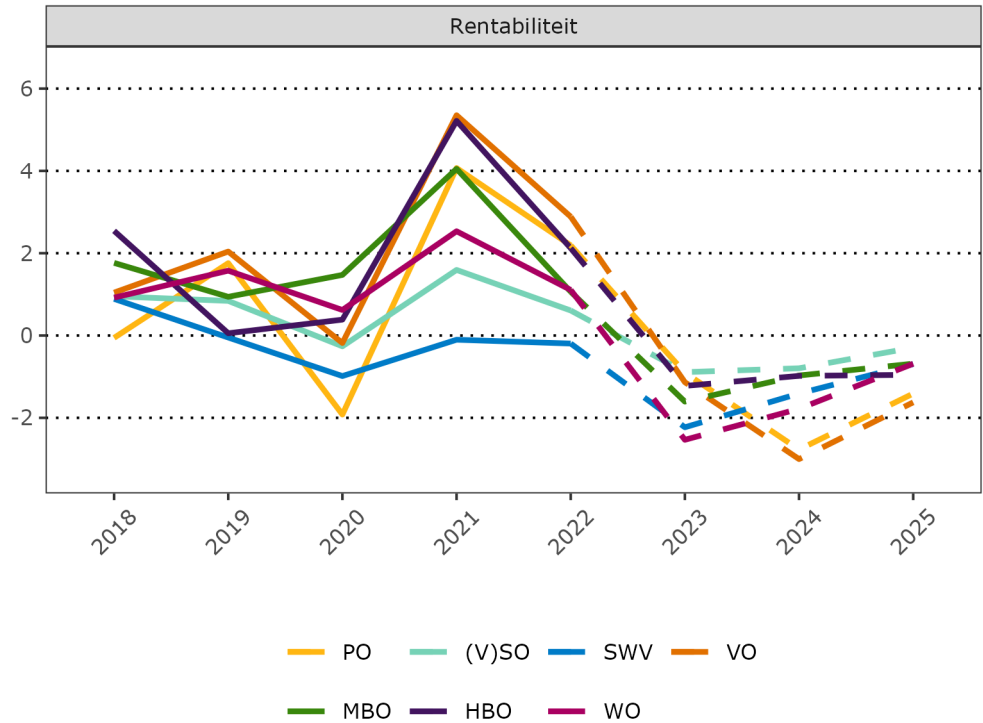

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

De rentabiliteit laat voor alle sectoren, met uitzondering van de samenwerkingsverbanden, een piek zien in 2021. Deze piek is het grootst in het PO, VO en HBO en wat lager in het (V)S), MBO en WO. De piek in rentabiliteit is voor een belangrijk deel het gevolg van de middelen in het kader van Nationaal Programma Onderwijs (NPOnderwijs) (8,5 miljard in totaal) die in 2021 aan de besturen zijn overgemaakt en die dat jaar niet volledig zijn uitgegeven. De rentabiliteit is vervolgens in 2022 in al deze sectoren afgenomen en in 2023 zal naar verwachting in alle sectoren een negatieve rentabiliteit te zien zijn.

Figuur 4.3: Rentabiliteit uitgesplitst naar sector:

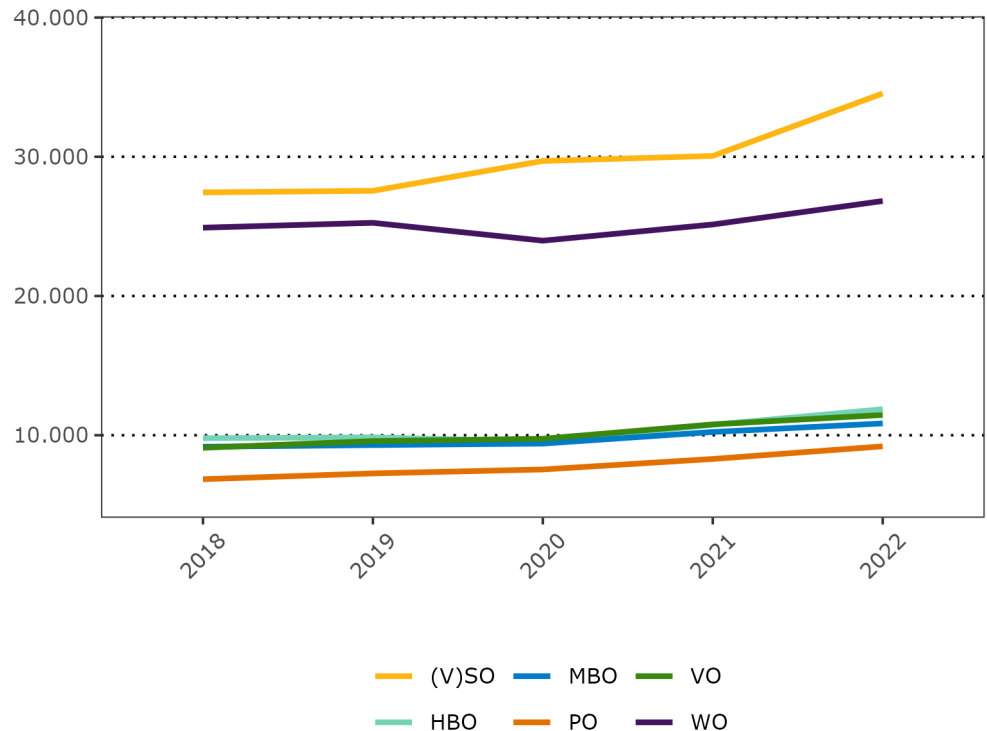
Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

4.1.3 *Baten per leerling/student*

Figuur 4.4 geeft de totale baten per leerling of student weer, uitgesplitst naar sector. Onderliggende cijfers worden in tabelvorm weergegeven in de losse sectorhoofdstukken. De totale baten per leerling of student zijn het hoogst in het (V)SO en het laagst in het PO. In alle sectoren is er een stijging in de totale baten per leerling of student te zien. Deze stijging is het grootst in het (V)SO.

Figuur 4.4: Ontwikkeling totale baten per leerling/student, uitgesplitst naar sector:

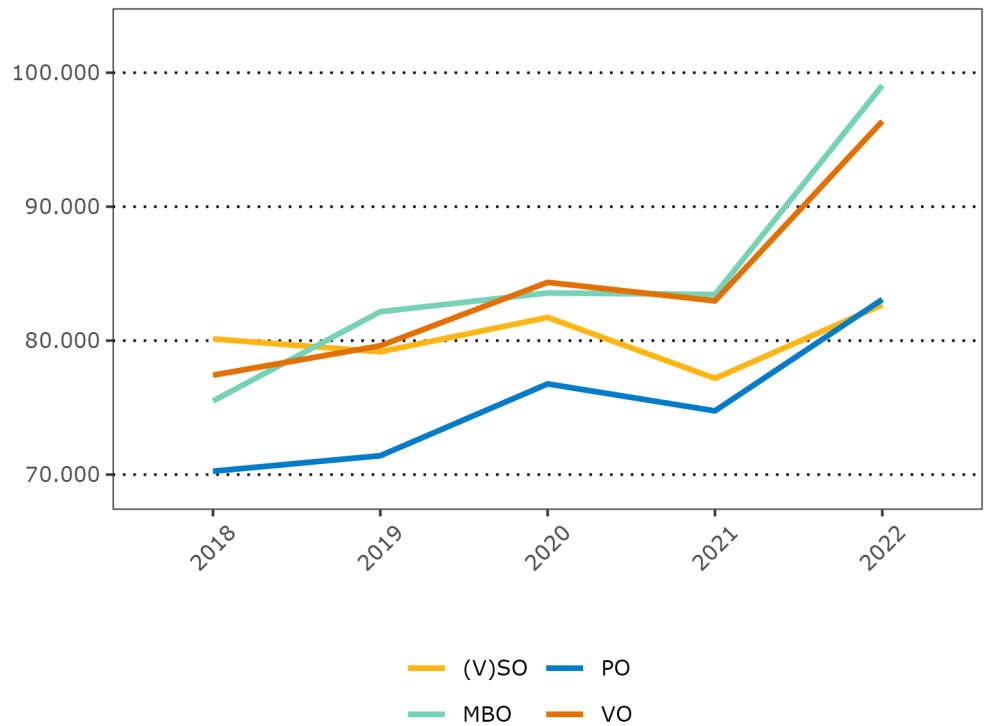

4.1.4 *Personeelslasten per FTE*

Figuur 4.5 geeft de personeelslasten per FTE weer, uitgesplitst naar sector. Onderliggende cijfers worden in tabelvorm weergegeven in de losse sectorhoofdstukken. De figuur laat zien dat de personeelslasten per FTE het laagst zijn in het PO en (V)SO en het hoogst in het VO en MBO. Met uitzondering van het (V)SO, laten de sectoren over de jaren heen een stijging zien in de personeelslasten per FTE.

Figuur 4.5: Ontwikkeling personeelslasten per fte, uitgesplitst naar sector:

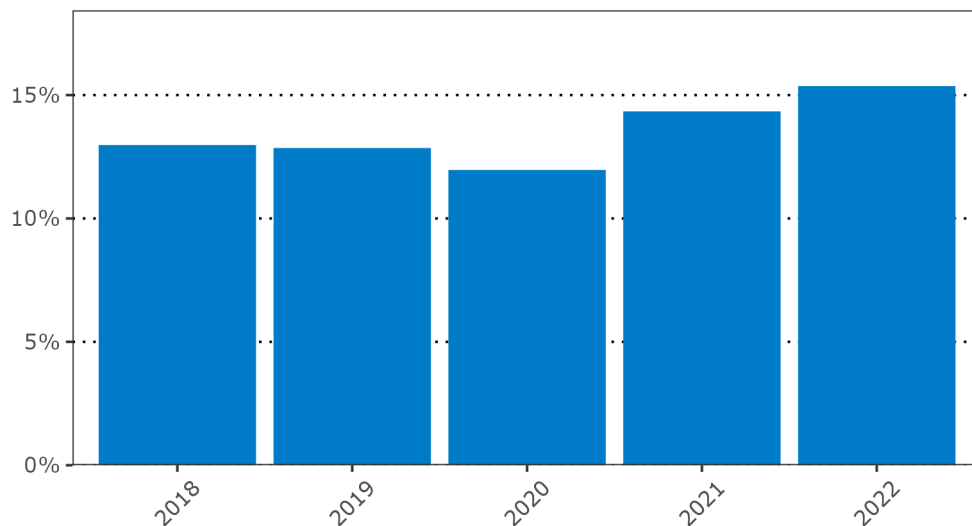
4.2 Primair onderwijs

4.2.1 Niet-vast personeel

Het percentage tijdelijk personeel in de sector PO is weergegeven in Figuur 4.6 en Tabel 4.1. Na een daling in 2020 is een geleidelijke stijging te zien in het percentage tijdelijk personeel, van 12% in 2020 naar 15,4% in 2022.

Figuur 4.6: Percentage fte tijdelijk personeel PO:

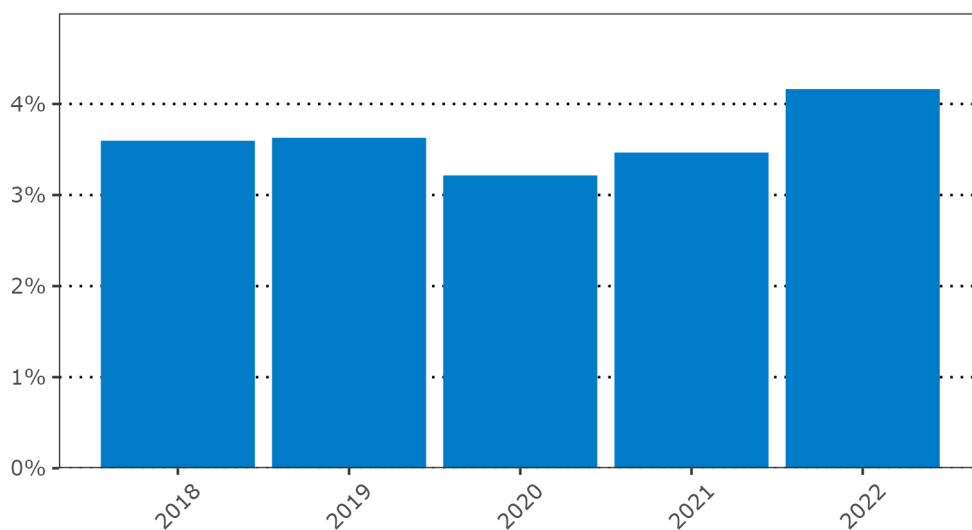

Tabel 4.1: Percentage fte tijdelijk personeel PO

	2018	2019	2020	2021	2022
% fte tijdelijk personeel	13,0	12,9	12,0	14,3	15,4

Het aandeel personeel niet in loondienst is weergegeven in Figuur 4.7 en Tabel 4.2. Eenzelfde trend is te zien als in het aandeel tijdelijk personeel: in 2020 is een daling van het aandeel personeel niet in loondienst te zien, waarna deze geleidelijk stijgt van 3,2% in 2020 naar 4,2% in 2022.

Figuur 4.7: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst PO:

Tabel 4.2: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst PO

	2018	2019	2020	2021	2022
% personeelskosten personeel niet in loondienst	3,6	3,6	3,2	3,5	4,2

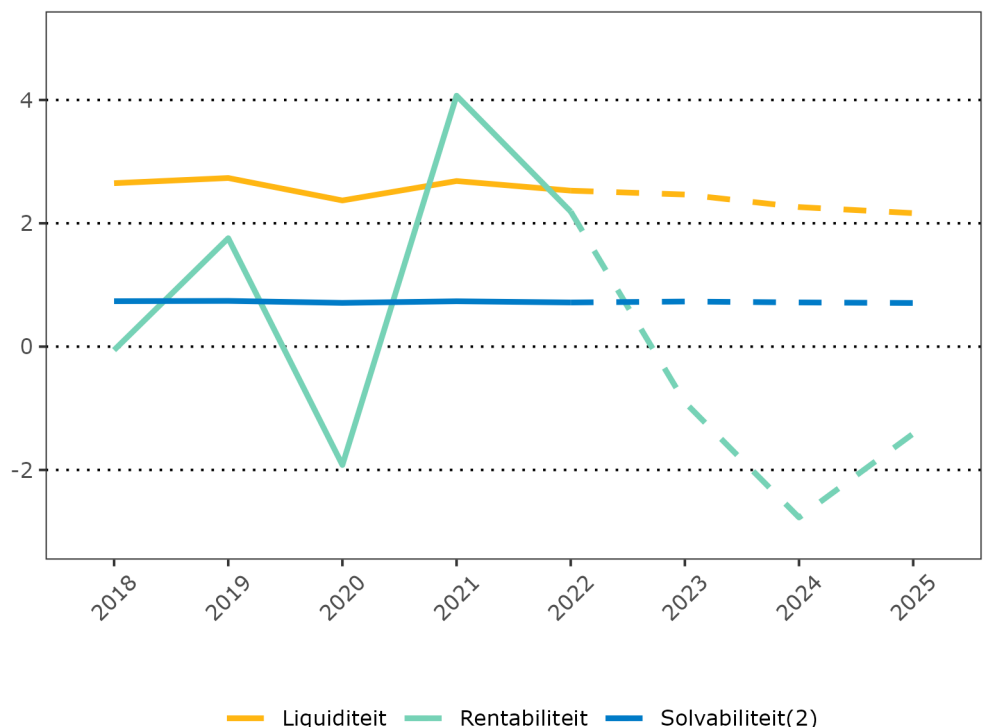
4.2.2 Kengetallen

Figuur 4.8 en Tabel 4.3 geven de rentabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit van de sector PO weer.

In 2021 was een piek te zien in de rentabiliteit. In de Staat van het Onderwijs 2023 werd verwacht dat besturen in 2022 extra uitgaven zouden doen uit de NPonderwijsmiddelen en dat de rentabiliteit in 2022 zou dalen tot -2,42. De gerealiseerde rentabiliteit in 2022 viel positiever uit, namelijk 2,19, wat erop kan wijzen dat besturen slechts ten dele deze extra middelen hebben uitgegeven.

De solvabiliteit laat een stabiele gezonde financiële situatie zien, met een waarde variërend tussen 0,71 en 0,74 in de periode 2018 tot en met 2025. De liquiditeit was in 2022 2,53. Deze zal volgens de prognose licht afnemen naar 2,16 in 2025. Dit ligt echter nog ruim boven de hoogste signaleringswaarde van 1,5.

Figuur 4.8: Ontwikkeling kengetallen (speciaal) basisonderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.3: Financiële kengetallen sector PO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	-0,06	1,76	-1,92	4,07	2,19	-0,90	-2,77	-1,41

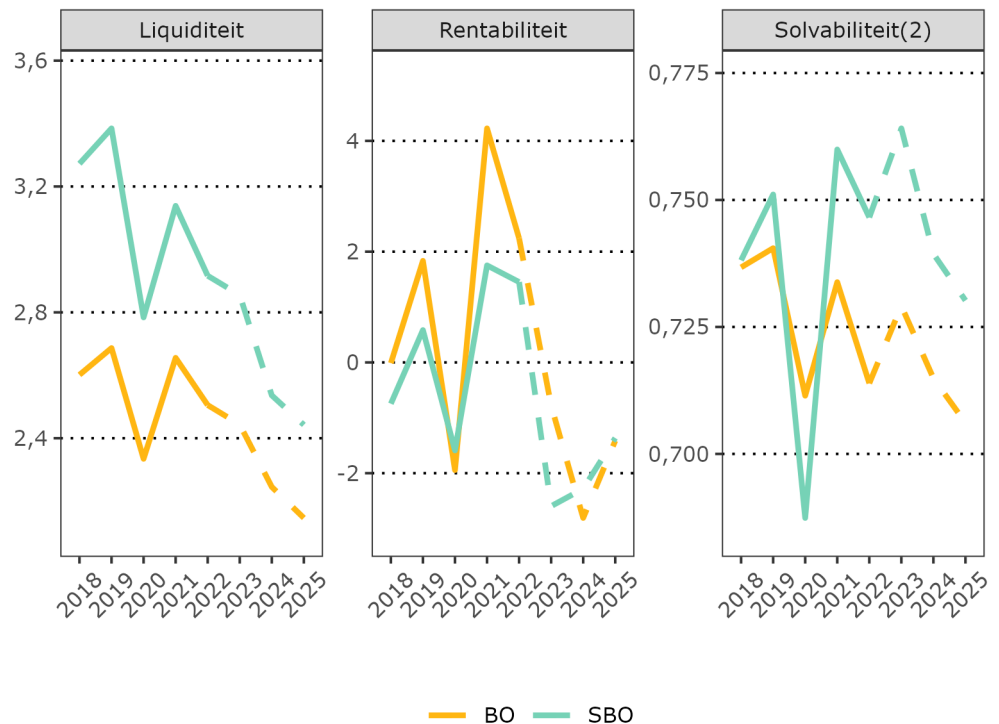

Tabel 4.3: Financiële kengetallen sector PO

Solvabiliteit(2)	0,74	0,74	0,71	0,74	0,72	0,73	0,72	0,71
Liquiditeit	2,65	2,73	2,37	2,69	2,53	2,47	2,26	2,16
Aantal besturen	900	878	853	831	816	801	800	801

In Figuur 4.9 en Tabel 4.4 zijn de kengetallen uitgesplitst naar besturen speciaal basisonderwijs (sbo) en besturen regulier basisonderwijs (bo). Sbo en bo besturen laten een gelijk ontwikkelingspatroon zien in liquiditeit over de jaren heen, waarbij sbo besturen wel consistent een hogere liquiditeit hebben dan bo besturen. Rentabiliteit en solvabiliteit zijn vergelijkbaar tussen sbo en bo besturen.

Figuur 4.9: Ontwikkeling kengetallen (speciaal) basisonderwijs per instellingstype:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.4: Financiële kengetallen per groepering - sector PO

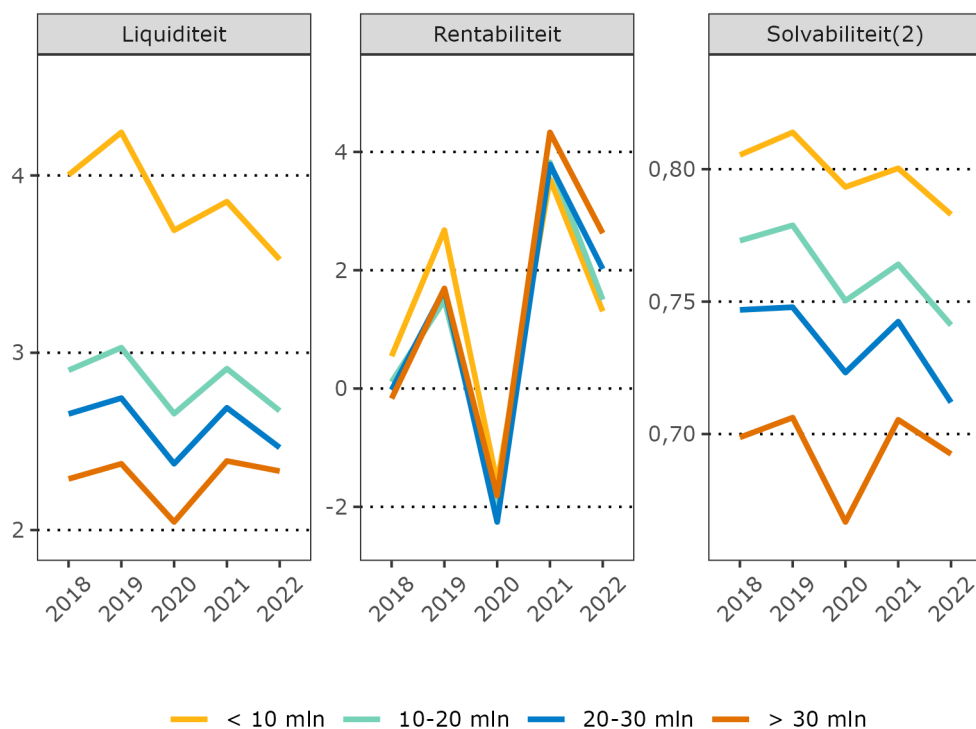
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	BO	-0,01	1,83	-1,94	4,23	2,24	-0,78	-2,81	-1,41
	SBO	-0,75	0,58	-1,59	1,75	1,45	-2,60	-2,28	-1,36
Solvabiliteit(2)	BO	0,74	0,74	0,71	0,73	0,71	0,73	0,71	0,71
	SBO	0,74	0,75	0,69	0,76	0,75	0,76	0,74	0,73
Liquiditeit	BO	2,60	2,69	2,33	2,66	2,51	2,44	2,25	2,15
	SBO	3,27	3,38	2,78	3,14	2,92	2,86	2,54	2,44
Aantal besturen	BO	862	842	818	796	782	767	766	767
	SBO	38	36	35	35	34	34	34	34

In Figuur 4.10 en Tabel 4.5 zijn de kengetallen van PO besturen uitgesplitst naar grootte van het bestuur, uitgedrukt in de omvang van de totale baten in het

laatste boekjaar (2022). Er vallen 459 besturen in categorie < 10 mln, 129 in categorie 10-20 mln, 100 in categorie 20-30 mln en 128 in categorie > 30 mln. De liquiditeit en solvabiliteit van besturen zijn consistent lager naarmate de baten hoger zijn. De rentabiliteit laat een gelijk patroon zien tussen de verschillende categorieën besturen.

Figuur 4.10: Ontwikkeling kengetallen (speciaal) basisonderwijs per categorie baten:

Tabel 4.5: Financiële kengetallen per categorie baten, sector PO

		2018	2019	2020	2021	2022
Rentabiliteit	< 10 mln	0,55	2,68	-1,60	3,54	1,31
	10-20 mln	0,11	1,49	-1,99	3,82	1,50
	20-30 mln	-0,02	1,67	-2,26	3,79	2,02
	> 30 mln	-0,17	1,69	-1,81	4,33	2,63
Solvabiliteit(2)	< 10 mln	0,81	0,81	0,79	0,80	0,78
	10-20 mln	0,77	0,78	0,75	0,76	0,74
	20-30 mln	0,75	0,75	0,72	0,74	0,71
	> 30 mln	0,70	0,71	0,67	0,71	0,69
Liquiditeit	< 10 mln	4,00	4,24	3,69	3,85	3,53
	10-20 mln	2,90	3,03	2,66	2,91	2,67
	20-30 mln	2,65	2,74	2,37	2,69	2,46
	> 30 mln	2,29	2,37	2,05	2,39	2,33

Categorie baten is gebaseerd op laatste boekjaar

4.2.3 Signaleringswaarden

In Tabel 4.6 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

Het aantal besturen onder de signaleringswaarden is in 2022 relatief stabiel vergeleken met 2021. Het aantal besturen dat onder de signaleringswaarde valt voor liquide middelen is gedaald van 14 in 2021 naar 11 in 2022. Voor rentabiliteit zien we dat een groter percentage besturen een negatieve rentabiliteit (33,1% in 2022 t.o.v. 13,5% in 2021) heeft behaald. Ook dit heeft waarschijnlijk te maken met de in 2021 verhoogde rentabiliteit door de NPOnderwijsmiddelen.

Tabel 4.6: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector PO

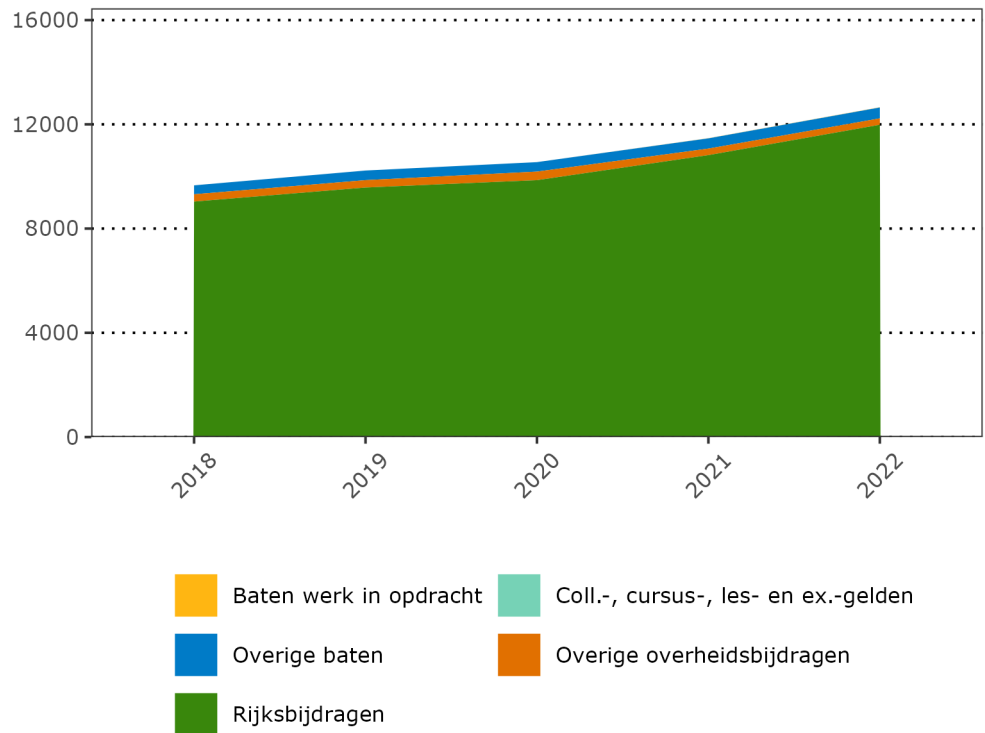
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	8	8	15	12	12	8	6
	percentage onder	0,9	0,9	1,8	1,4	1,5	1,0	0,8
Liquiditeit	aantal onder	29	21	26	24	24	25	33
	percentage onder	3,2	2,4	3,0	2,9	2,9	3,1	4,1
Liquide middelen	aantal onder	18	12	15	14	11	24	23
	percentage onder	2,0	1,4	1,8	1,7	1,3	3,0	2,9
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	32	27	36	29	26	41	50
	percentage onder	3,6	3,1	4,2	3,5	3,2	5,1	6,2
Rentabiliteit	aantal negatief	412	213	589	112	270	433	590
	percentage negatief	45,8	24,3	69,1	13,5	33,1	54,1	73,8
Aantal besturen		900	878	853	831	816	801	800

4.2.4 Baten en lasten

Het totaal van baten voor de sector PO is te zien in Figuur 4.11 en Tabel 4.7. Net als in voorgaande jaren zijn de baten opnieuw toegenomen. Dit is met name toe te schrijven aan de toename in de rijksbijdragen, van 10.818 miljoen in 2021 naar 11.983 miljoen in 2022.

Figuur 4.11: Ontwikkeling baten (speciaal) basisonderwijs in miljoenen:

Tabel 4.7: Baten sector PO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	<0,5	<0,5	<0,5	7	9
Rijksbijdragen	9.036	9.575	9.857	10.818	11.983
Overige overheidsbijdragen	280	284	329	251	246
Coll., cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0
Overige baten	342	369	363	393	418
Totaal van baten	9.659	10.228	10.550	11.469	12.656

In Tabel 4.8 is de ontwikkeling van de totale baten per leerling voor de sector PO te zien. De totale baten per leerling laten over de jaren heen een stijging zien. Van 2021 naar 2022 zijn de totale baten per leerling gestegen van 8.296 naar 9.202.

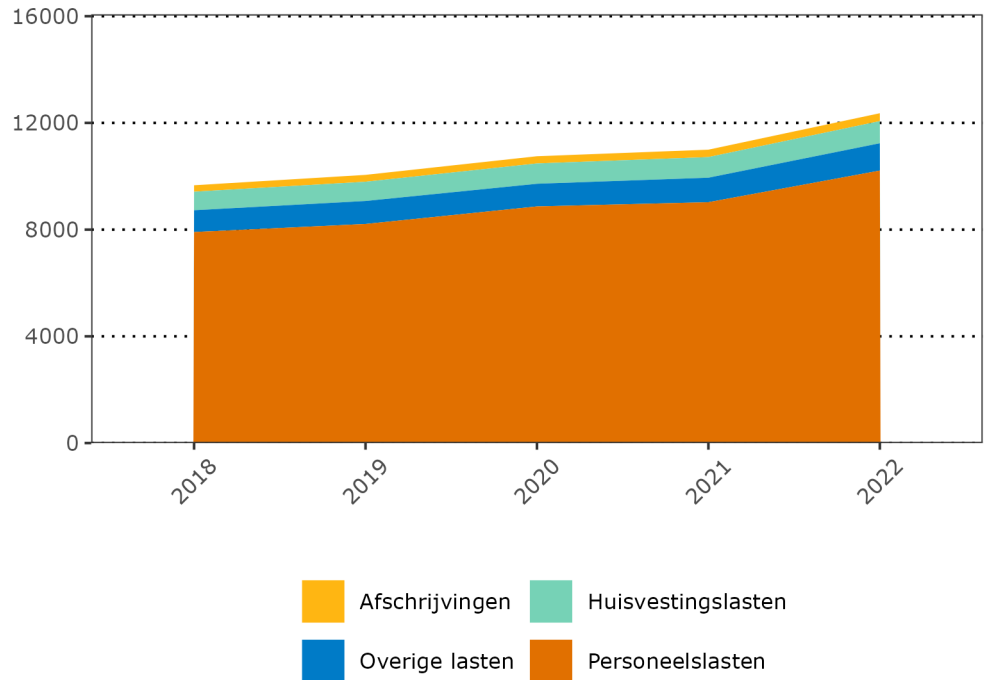
Tabel 4.8: Totale baten per leerling PO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per leerling	6.842	7.259	7.541	8.296	9.202

De lasten van de sector PO zijn weergegeven in Figuur 4.12 en Tabel 4.9. De lasten zijn opnieuw toegenomen in 2022. Dit is met name toe te schrijven aan een stijging in de personeelslasten, van 9.027 miljoen naar 10.213 miljoen. In 2022 vormden de personeelslasten bijna 83% van de totale lasten.

Figuur 4.12: Ontwikkeling lasten (speciaal) basisonderwijs in miljoenen:

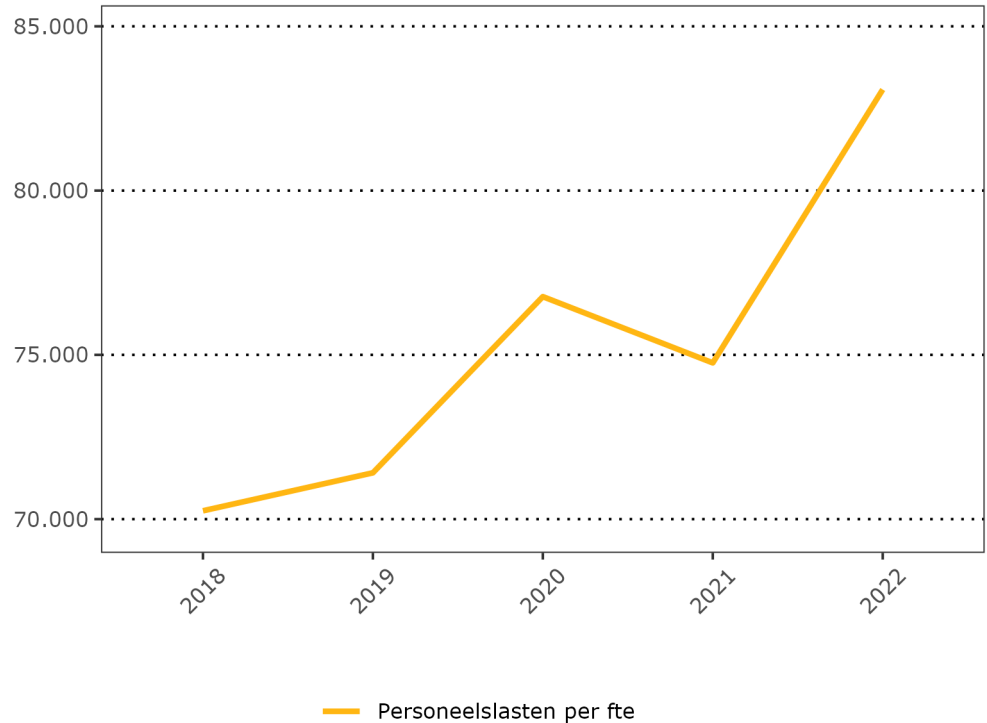
Tabel 4.9: Lasten sector PO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	7.909	8.211	8.869	9.027	10.213
Afschrijvingen	241	258	270	277	296
Huisvestingslasten	696	722	762	773	830
Overige lasten	817	861	849	918	1.024
Totaal van lasten	9.664	10.054	10.751	10.997	12.364

De personeelslasten per fte van de sector PO zijn weergegeven in Figuur 4.13 en Tabel 4.10. In 2022 zijn de personeelslasten per fte gestegen van 74.756 naar 83.075.

Figuur 4.13: Ontwikkeling personeelslasten per fte (speciaal) basisonderwijs:

Tabel 4.10: Personeelslasten per fte sector PO

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten (exclusief pnil, in miljoenen)	7.624	7.913	8.584	8.715	9.788
Totaal aantal fte	108.528	110.816	111.808	116.572	117.820
Personeelslasten per fte	70.254	71.410	76.772	74.756	83.075

4.2.5

Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.11 laat de staat van baten en lasten voor de sector PO zien. De tabel laat zien dat de sector in 2022 opnieuw minder uitgaven dan inkomsten had, dit verschil is wel kleiner geworden ten opzichte van 2021.

Tabel 4.11: Staat van baten en lasten sector PO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022-2021
Rijksbijdragen	9.036	9.575	9.857	10.818	11.983	1.165
Overige overheidsbijdragen	280	284	329	251	246	-5
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0	0
Baten werk in opdracht	0	0	0	7	9	2
Overige baten	342	369	363	393	418	25
Totaal van baten	9.659	10.228	10.550	11.469	12.656	1.187
Personeelslasten	7.909	8.211	8.869	9.027	10.213	1.186
Afschrijvingen	241	258	270	277	296	18

Tabel 4.11: Staat van baten en lasten sector PO, in miljoenen

Huisvestingslasten	696	722	762	773	830	56
Overige lasten	817	861	849	918	1.024	106
Doorbet. schoolbesturen	1	2	1	1	2	1
Totaal van lasten	9.664	10.054	10.751	10.997	12.364	1.367
Saldo baten en lasten	-5	174	-201	472	292	-180
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	-0
Financiële baten	6	11	7	5	1	-4
Financiële lasten	6	5	8	10	16	6
Financiële baten_en lasten	-0	6	-1	-5	-15	-10
Resultaat	-5	180	-203	467	277	-190
Belastingen	0	0	0	0	0	-0
Resultaat uit deelnemingen	1	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	-5	180	-203	466	277	-189
Aantal besturen	900	878	853	831	816	-15

Tabel 4.12 laat de balans voor de sector PO zien.

Tabel 4.12: Balans sector PO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Gebouwen en terreinen	344	388	436	491	549	58
Inventaris resterende	1.100	1.158	1.187	1.205	1.285	80
Totaal van materiële vaste activa	1.444	1.545	1.623	1.695	1.834	138
Financiële vaste activa	227	203	194	160	145	-15
Totaal van vaste activa	1.671	1.749	1.817	1.856	1.979	123
Voorraden	0	0	0	0	0	-0
Vorderingen	703	751	773	779	450	-330
Liquide middelen	2.296	2.453	2.394	2.873	3.776	903
Totaal van vlottende activa	3.025	3.233	3.196	3.689	4.256	567
Totaal van activa	4.696	4.983	5.012	5.545	6.235	691
Eigen vermogen	2.788	2.966	2.762	3.213	3.496	283
Voorzieningen	672	727	794	864	963	100
Langlopende schulden	95	106	108	92	88	-4
Kortlopende schulden	1.141	1.182	1.348	1.374	1.683	309
Totaal van passiva	4.696	4.983	5.012	5.545	6.236	691
Aantal besturen	900	878	853	831	816	-15

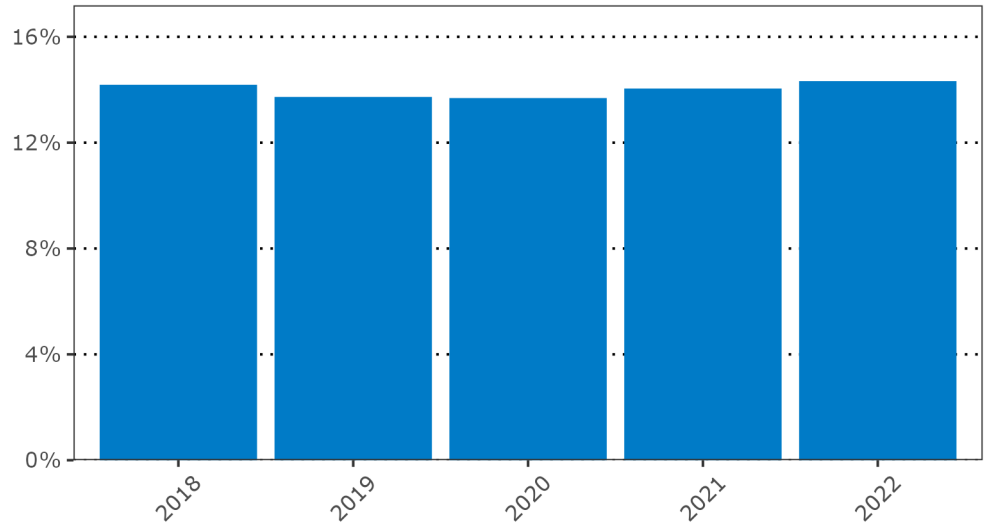
4.3 (Voortgezet) speciaal onderwijs

4.3.1 Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst

Het percentage tijdelijk personeel in de sector (v)so is weergegeven in Figuur 4.14 en Tabel 4.13. Het percentage tijdelijk personeel is redelijk stabiel en ligt jaarlijks rond de 14 procent.

Figuur 4.14: Percentage fte tijdelijk personeel (V)SO:

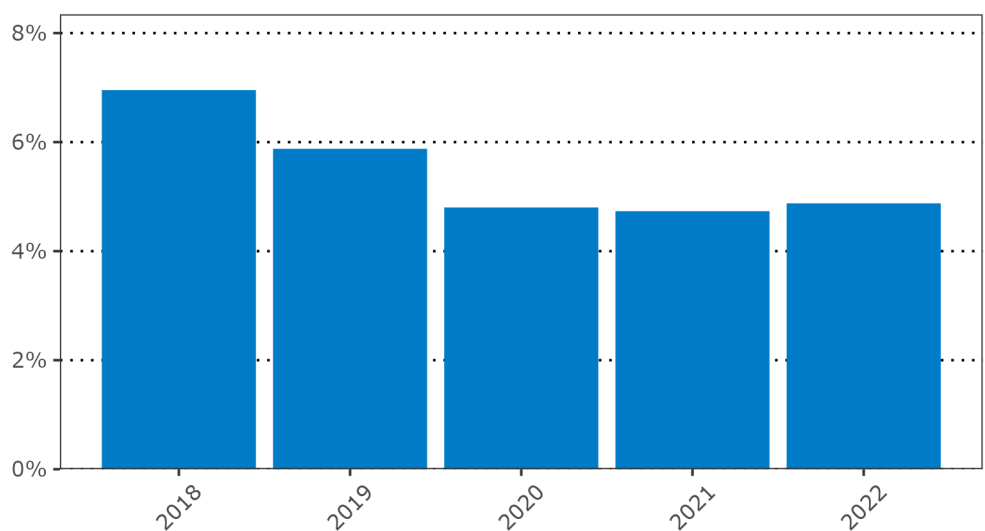

Tabel 4.13: Percentage fte tijdelijk personeel (V)SO

	2018	2019	2020	2021	2022
% fte tijdelijk personeel	14,2	13,7	13,7	14,0	14,3

Het percentage personeel niet in loondienst is weergegeven in Figuur 4.15 en Tabel 4.14. Na een daling tussen 2018 en 2020 is het percentage personeel niet in loondienst relatief stabiel gebleven en was in 2022 4,9%.

Figuur 4.15: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst (V)SO:

Tabel 4.14: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst (V)SO

	2018	2019	2020	2021	2022
% personeelskosten personeel niet in loondienst	7,0	5,9	4,8	4,7	4,9

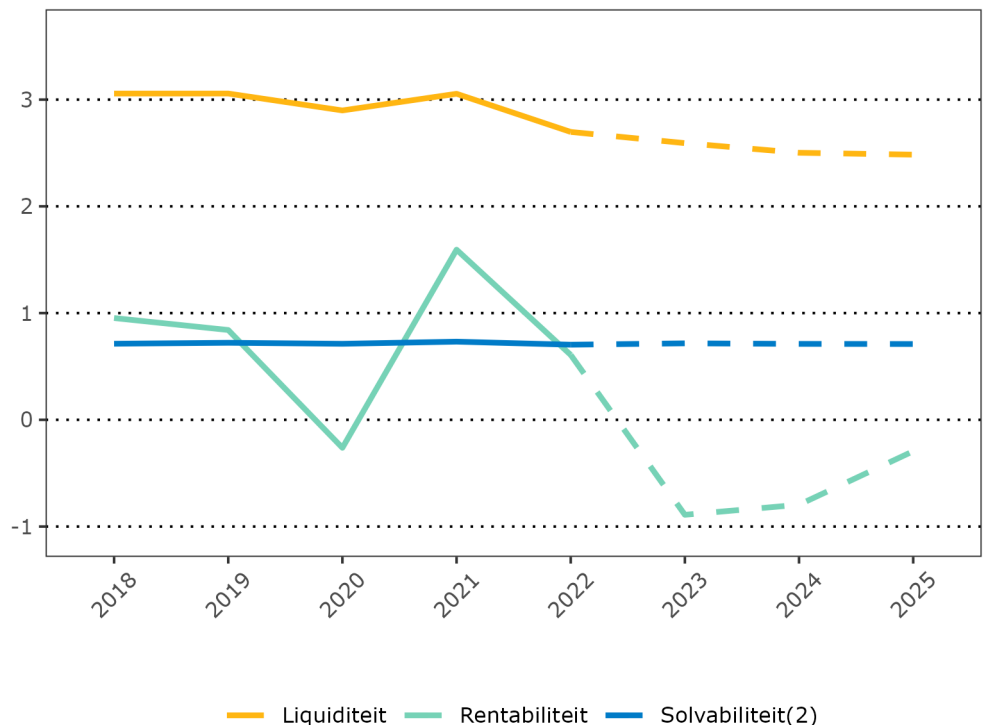
4.3.2

Kengetallen

Figuur 4.16 geeft de rentabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit voor de sector (v)so weer. Vorig jaar werd voor 2022 een rentabiliteit verwacht van -4,96%. Dit blijkt positiever uit te vallen, namelijk 0,61. Een verklaring hiervoor kan liggen in de ontvangen NPonderwijsmiddelen in 2021 die mogelijk niet volledig uitgegeven zijn in 2022. Verwacht wordt dat de rentabiliteit in 2023 zal afnemen naar -0,89.

De solvabiliteit laat in afgelopen en toekomstige jaren een stabiele gezonde financiële situatie zien, met waarden schommelend tussen de 0,70 en 0,73. De liquiditeit neemt naar verwachting iets af naar 2,48 in 2025. Dit ligt echter nog ruim boven de hoogste signaleringswaarde van 1,5.

Figuur 4.16: Ontwikkeling kengetallen (voortgezet) speciaal onderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.15: Financiële kengetallen sector (V)SO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	0,95	0,84	-0,26	1,59	0,61	-0,89	-0,80	-0,29
Solvabiliteit(2)	0,71	0,72	0,71	0,73	0,70	0,72	0,71	0,71
Liquiditeit	3,06	3,06	2,90	3,05	2,70	2,59	2,50	2,48
Aantal besturen	65	61	58	54	48	48	48	48

4.3.3 Signaleringswaarden

In Tabel 4.16 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

Voor liquiditeit en liquide middelen is het aantal besturen onder de signaleringswaarden gelijk gebleven tussen 2021 en 2022. Voor solvabiliteit zien we een afname van drie besturen in 2021 naar een enkel bestuur in 2022. Een groter aantal besturen had een negatieve rentabiliteit in 2022 vergeleken met 2021, dit heeft waarschijnlijk te maken met de in 2021 verhoogde rentabiliteit door de NPonderwijsmiddelen.

Tabel 4.16: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector (V)SO

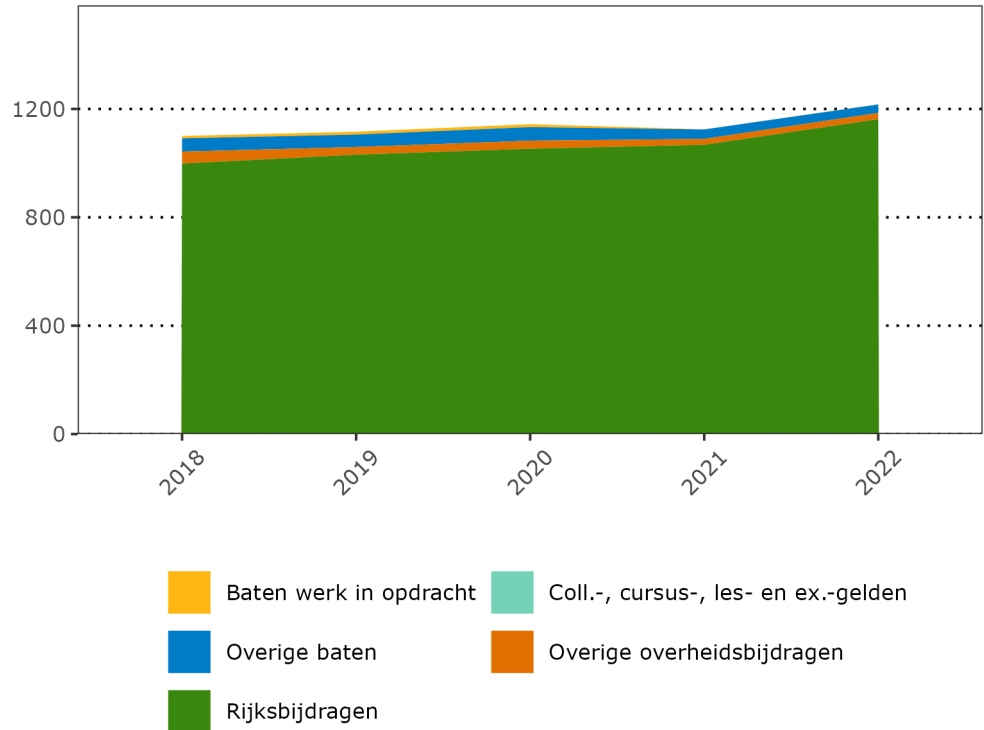
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	4	4	4	3	1	0	0
	percentage onder	6,2	6,6	6,9	5,6	2,1	0,0	0,0
Liquiditeit	aantal onder	3	3	2	2	2	2	0
	percentage onder	4,6	4,9	3,4	3,7	4,2	4,2	0,0
Liquide middelen	aantal onder	1	3	0	0	0	1	1
	percentage onder	1,5	4,9	0,0	0,0	0,0	2,1	2,1
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	5	4	4	3	2	3	1
	percentage onder	7,7	6,6	6,9	5,6	4,2	6,2	2,1
Rentabiliteit	aantal negatief	28	17	24	15	23	33	31
	percentage negatief	43,1	27,9	41,4	27,8	47,9	68,8	64,6
Aantal besturen		65	61	58	54	48	48	48

4.3.4 Baten en lasten

De baten voor de sector (V)SO, uitgesplitst naar type baten, is weergegeven in Figuur 4.17 en Tabel 4.17. In 2022 is een stijging te zien in de totale baten, met name veroorzaakt door een toename in de rijksbijdragen van 1.068 miljoen in 2021 naar 1.162 miljoen in 2022.

Figuur 4.17: Ontwikkeling baten (voortgezet) speciaal onderwijs in miljoenen:

Tabel 4.17: Baten sector (V)SO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	9	11	11	<0,5	1
Rijksbijdragen	998	1.031	1.053	1.068	1.162
Overige overheidsbijdragen	44	28	30	22	23
Coll., cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0
Overige baten	49	46	50	35	31
Totaal van baten	1.100	1.116	1.144	1.125	1.217

Tabel 4.18 laat de totale baten per leerling voor de sector (V)SO zien. De totale baten per leerling zijn de afgelopen jaren toegenomen. Tussen 2021 en 2022 zijn de totale baten per leerling toegenomen van 30.060 naar 35.547.

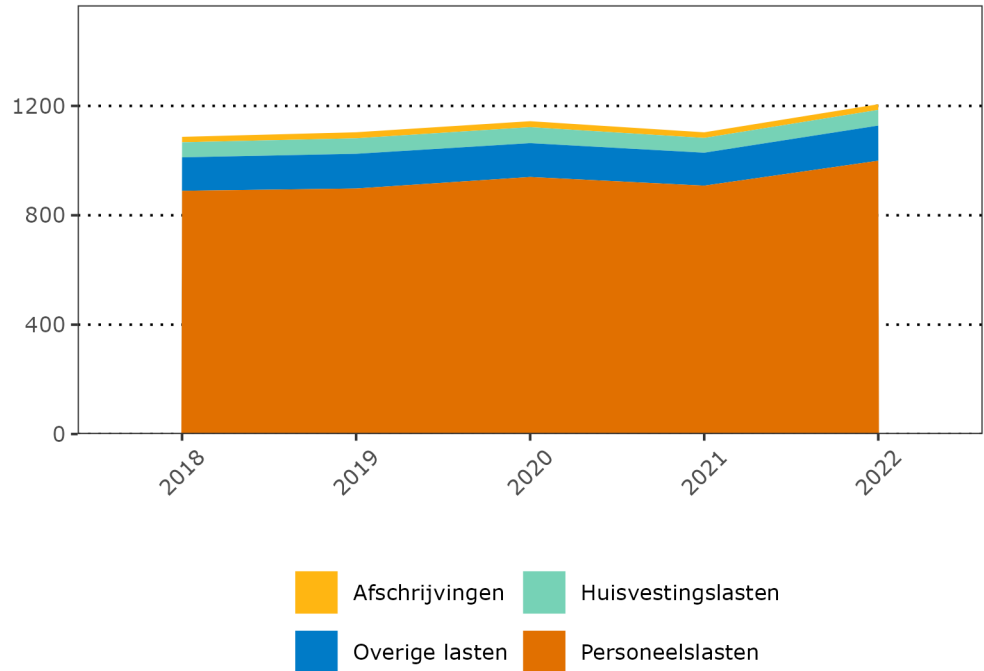
Tabel 4.18: Totale baten per leerling (V)SO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per leerling	27.443	27.555	29.698	30.060	34.547

De lasten van de (V)SO besturen zijn weergegeven in Figuur 4.18 en Tabel 4.19. Vergelijkbaar met een toename in de baten, zijn ook de lasten toegenomen tussen 2021 en 2022. Deze stijging is met name toe te schrijven aan een stijging in de personeelslasten, van 908 miljoen in 2021 naar 999 miljoen in 2022. In 2022 vormden de personeelslasten bijna 83% van de totale lasten.

Figuur 4.18: Ontwikkeling lasten (voortgezet) speciaal onderwijs in miljoenen:

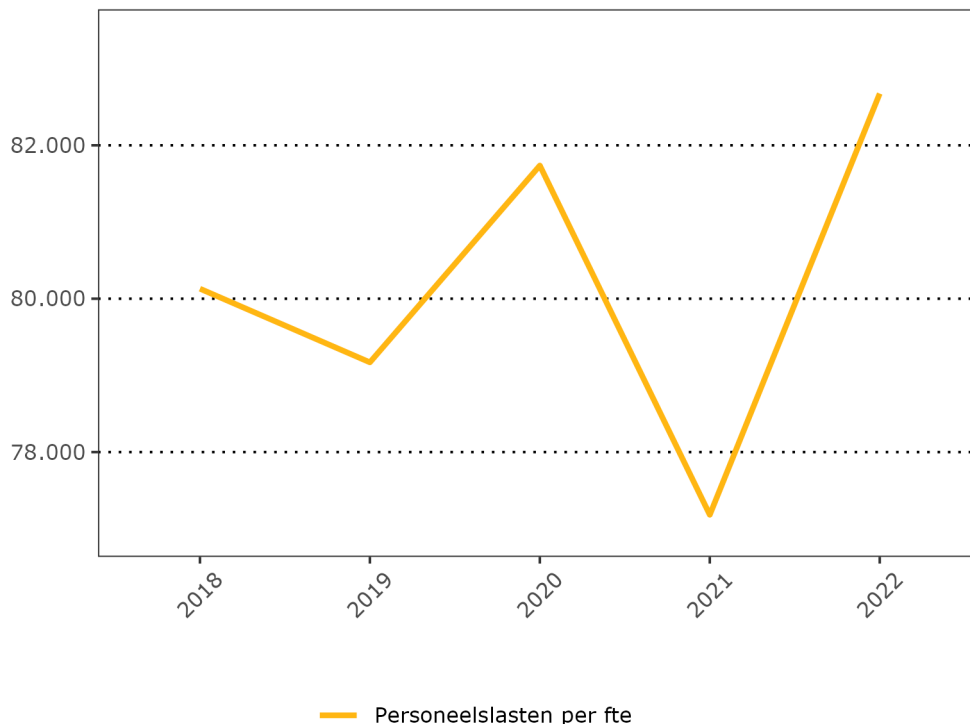
Tabel 4.19: Lasten sector (V)SO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	889	898	940	908	999
Afschrijvingen	20	22	22	21	21
Huisvestingslasten	55	57	59	54	58
Overige lasten	122	127	124	120	129
Totaal van lasten	1.090	1.107	1.146	1.106	1.208

De personeelslasten per fte van de sector (V)SO zijn weergegeven in Figuur 4.19 en Tabel 4.20. Na een daling van de personeelslasten per fte van 2020 naar 2021, is er in 2022 opnieuw een stijging te zien.

Figuur 4.19: Ontwikkeling personeelslasten per fte (voortgezet) speciaal onderwijs:

Tabel 4.20: Personeelslasten per fte sector (V)SO

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten (exclusief pnil, in miljoenen)	828	845	895	865	951
Totaal aantal fte	10.328	10.675	10.948	11.212	11.499
Personeelslasten per fte	80.130	79.170	81.736	77.182	82.675

4.3.5

Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.21 laat de staat van baten en lasten voor de sector (v)so zien. De tabel laat zien dat de sector in 2022 opnieuw minder uitgaven (1.208 miljoen) dan inkomsten (1.217 miljoen) had, dit verschil is wel kleiner geworden ten opzichte van 2021.

Tabel 4.21: Staat van baten en lasten sector (V)SO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022-2021
Rijksbijdragen	998	1.031	1.053	1.068	1.162	94
Overige overheidsbijdragen	44	28	30	22	23	1
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0	0
Baten werk in opdracht	9	11	11	0	1	0
Overige baten	49	46	50	35	31	-3
Totaal van baten	1.100	1.116	1.144	1.125	1.217	93

Tabel 4.21: Staat van baten en lasten sector (V)SO, in miljoenen

Personeelslasten	889	898	940	908	999	91
Afschrijvingen	20	22	22	21	21	-0
Huisvestingslasten	55	57	59	54	58	4
Overige lasten	122	127	124	120	129	8
Doorbet. schoolbesturen	3	3	2	2	2	-0
Totaal van lasten	1.090	1.107	1.146	1.106	1.208	103
Saldo baten en lasten	10	9	-3	19	9	-10
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	-0
Financiële baten	1	1	0	0	-0	-0
Financiële lasten	1	1	1	1	1	-0
Financiële baten_en_lasten	0	0	-0	-1	-2	-0
Resultaat	10	9	-3	18	7	-11
Belastingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	10	9	-3	18	7	-11
Aantal besturen	65	61	58	54	48	-6

Tabel 4.22 laat de balans voor de sector (v)so zien.

Tabel 4.22: Balans sector (V)SO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	-0
Gebouwen en terreinen	75	75	73	69	70	1
Inventaris resterende	64	68	69	73	84	10
Totaal van materiële vaste activa	139	143	142	142	154	12
Financiële vaste activa	8	7	6	6	4	-2
Totaal van vaste activa	148	150	148	148	158	9
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	109	100	93	92	43	-50
Liquide middelen	286	299	299	294	366	72
Totaal van vlottende activa	401	405	399	393	414	21
Totaal van activa	549	554	548	541	572	31
Eigen vermogen	336	346	336	340	335	-4
Voorzieningen	55	54	54	57	67	10
Langlopende schulden	26	22	20	16	16	-1
Kortlopende schulden	131	132	138	129	154	25
Totaal van passiva	549	554	548	541	572	31
Aantal besturen	65	61	58	54	48	-6

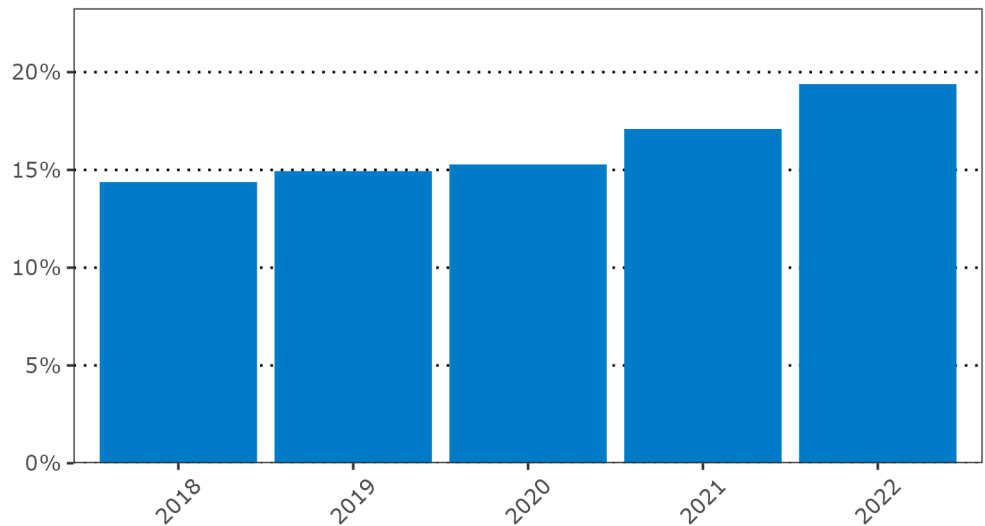
4.4 Voortgezet onderwijs

4.4.1 Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst

Het percentage tijdelijk personeel is weergegeven in Figuur 4.20 en Tabel 4.23. Tussen 2018 en 2022 is het aandeel personeel met een tijdelijk dienstverband toegenomen van 14,4% naar 19,4%.

Figuur 4.20: Percentage fte tijdelijk personeel VO:

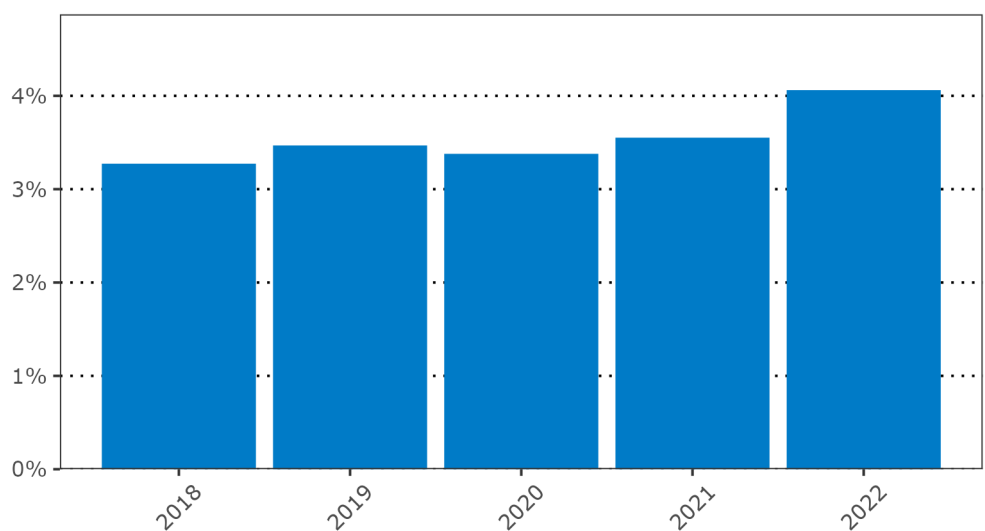

Tabel 4.23: Percentage fte tijdelijk personeel VO

	2018	2019	2020	2021	2022
% fte tijdelijk personeel	14,4	14,9	15,3	17,1	19,4

Het percentage personeel niet in loondienst is weergegeven in Figuur 4.21 en Tabel 4.24. Het aandeel personeel niet in loondienst is met een half procentpunt toegenomen van 3,6% in 2021 naar 4,1% in 2022.

Figuur 4.21: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst VO:

Tabel 4.24: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst VO

	2018	2019	2020	2021	2022
% personeelskosten personeel niet in loondienst	3,3	3,5	3,4	3,6	4,1

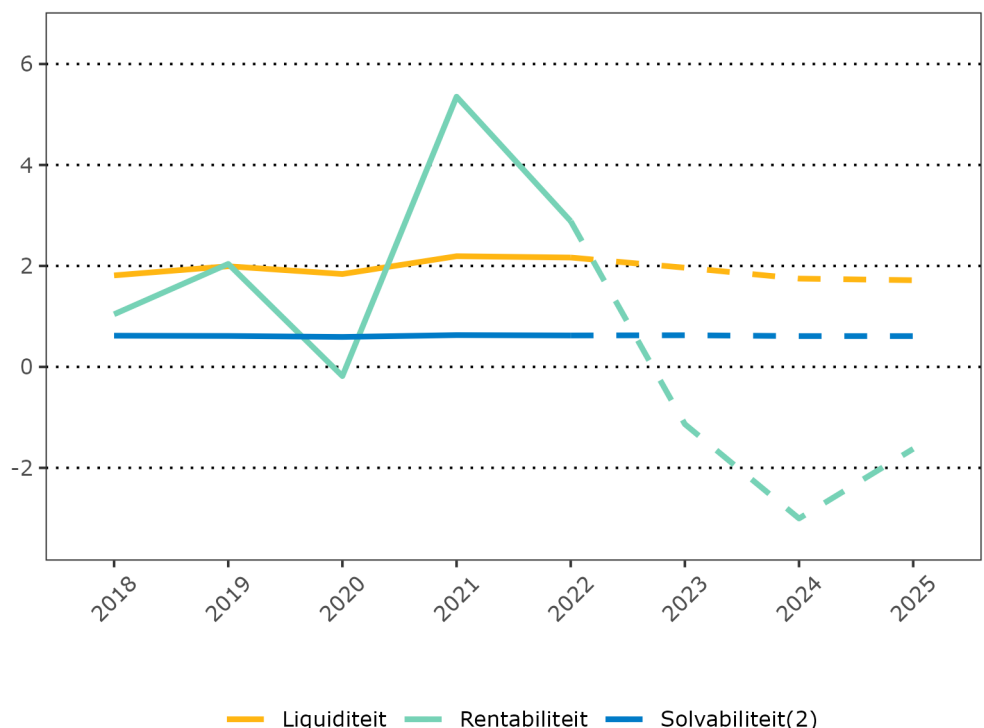
4.4.2

Kengetallen

Figuur 4.22 en Tabel 4.25 geven de financiële kengetallen voor de sector VO weer.

In de Staat van het Onderwijs 2023 werd verwacht dat besturen in 2022 extra uitgaven zouden doen uit de NPonderwijsmiddelen en dat de rentabiliteit in 2022 zou dalen tot -0,78. De gerealiseerde rentabiliteit in 2022 viel positiever uit, namelijk 2,89. Verwacht wordt dat de rentabiliteit in 2023 gedaald zal zijn naar -1,13. Dat is echter hoger dan in de Staat van vorig jaar verwacht werd. De solvabiliteit schommelt ieder jaar tussen de 0,59 en 0,63 en laat daarmee een gunstige financiële positie zien. De liquiditeit daalt naar verwachting in de komende jaren naar 1,72 in 2025. Dit ligt echter nog boven de hoogste signaleringswaarde van 1.5.

Figuur 4.22: Ontwikkeling kengetallen voortgezet onderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.25: Financiële kengetallen sector VO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	1,04	2,04	-0,18	5,35	2,89	-1,13	-3,00	-1,62
Solvabiliteit(2)	0,62	0,61	0,59	0,63	0,62	0,63	0,61	0,61

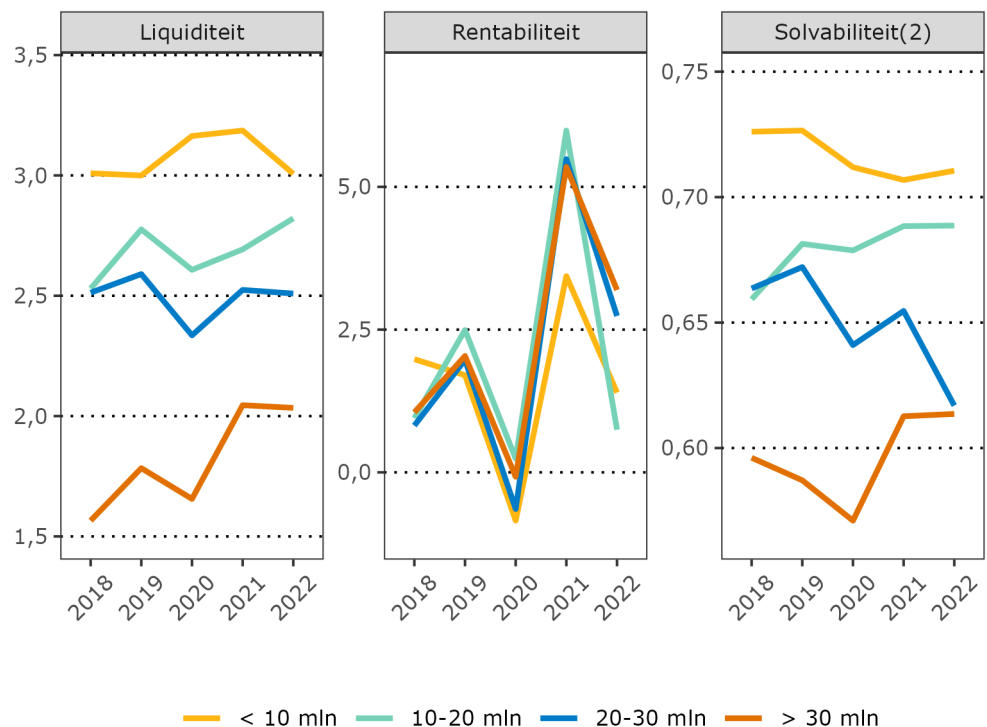

Tabel 4.25: Financiële kengetallen sector VO

Liquiditeit	1,81	1,99	1,84	2,19	2,17	1,96	1,75	1,72
Aantal besturen	284	282	277	266	248	246	246	246

In Figuur 4.23 en Tabel 4.26 zijn de kengetallen van VO besturen uitgesplitst naar grootte van het bestuur, uitgedrukt in de omvang van de totale baten in het laatste boekjaar (2022). Er vallen 36 besturen in categorie < 10 mln, 62 in categorie 10-20 mln, 52 in categorie 20-30 mln en 98 in categorie > 30 mln. De liquiditeit en solvabiliteit van besturen zijn consistent lager naarmate de baten hoger zijn. De rentabiliteit laat een gelijk patroon zien tussen de verschillende categorieën besturen. Wel is de rentabiliteit in 2022 wat hoger bij de twee hoogste categorieën baten (2,74 voor besturen met baten tussen 20-30 miljoen en 3,19 voor besturen met baten >30 miljoen) dan bij de andere categorieën (1,40 voor besturen met baten <10 miljoen en 0,75 voor besturen met baten tussen 10-20 miljoen).

Figuur 4.23: Ontwikkeling kengetallen voortgezet onderwijs per categorie baten:

Tabel 4.26: Financiële kengetallen per categorie baten, sector VO

		2018	2019	2020	2021	2022
Rentabiliteit	< 10 mln	1,98	1,70	-0,85	3,44	1,40
	10-20 mln	0,95	2,49	0,24	5,99	0,75
	20-30 mln	0,82	1,97	-0,64	5,49	2,74
	> 30 mln	1,05	2,04	-0,08	5,35	3,19
Solvabiliteit(2)	< 10 mln	0,73	0,73	0,71	0,71	0,71
	10-20 mln	0,66	0,68	0,68	0,69	0,69
	20-30 mln	0,66	0,67	0,64	0,65	0,62
	> 30 mln	0,60	0,59	0,57	0,61	0,61

Tabel 4.26: Financiële kengetallen per categorie baten, sector VO

Liquiditeit	< 10 mln	3,01	3,00	3,16	3,19	3,01
	10-20 mln	2,53	2,78	2,61	2,69	2,82
	20-30 mln	2,51	2,59	2,34	2,52	2,51
	> 30 mln	1,57	1,78	1,66	2,05	2,03

Categorie baten is gebaseerd op laatste boekjaar

4.4.3 Signaleringswaarden

In Tabel 4.27 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

Alleen voor liquiditeit er is een verandering in het aantal besturen onder de signaleringswaarde, een daling van 8 besturen in 2021 naar 5 besturen in 2022. Daarnaast er is een stijging in het aantal besturen met negatieve rentabiliteit in 2022, waarschijnlijk door de in 2021 verhoogde rentabiliteit vanwege de NPonderwijsmiddelen.

Tabel 4.27: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector VO

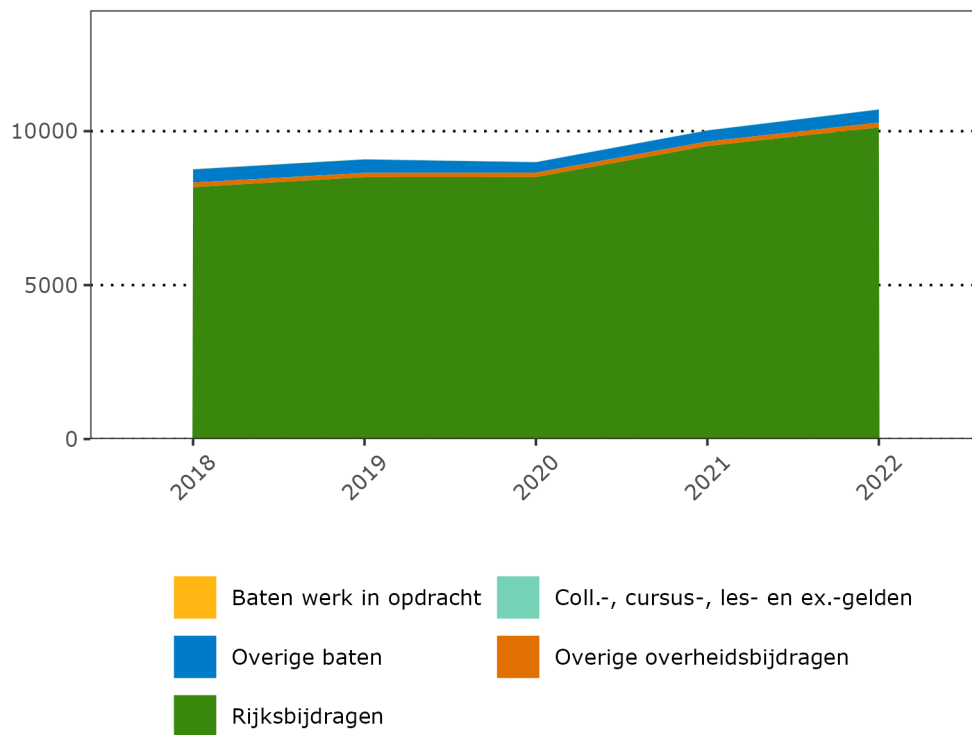
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	14	9	10	7	7	8	9
	percentage onder	4,9	3,2	3,6	2,6	2,8	3,3	3,7
Liquiditeit	aantal onder	11	6	17	8	5	8	10
	percentage onder	3,9	2,1	6,1	3,0	2,0	3,3	4,1
Liquide middelen	aantal onder	2	3	8	0	0	3	4
	percentage onder	0,7	1,1	2,9	0,0	0,0	1,2	1,6
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	19	11	23	12	10	17	20
	percentage onder	6,7	3,9	8,3	4,5	4,0	6,9	8,1
Rentabiliteit	aantal negatief	87	50	144	26	74	160	198
	percentage negatief	30,6	17,7	52,0	9,8	29,8	65,0	80,5
Aantal besturen		284	282	277	266	248	246	246

4.4.4 Baten en lasten

De baten voor de sector VO, uitgesplitst naar type baten, zijn weergegeven in Figuur 4.24 en Tabel 4.28. Vergelijkbaar met het voorgaande jaar zijn de totale baten toegenomen tussen 2021 en 2022. Dit is met name toe te schrijven aan een stijging van de rijksbijdragen van 9.519 miljoen in 2021 naar 10.122 miljoen in 2022.

Figuur 4.24: Ontwikkeling baten voortgezet onderwijs in miljoenen:

Tabel 4.28: Baten sector VO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	4	3	1	1	1
Rijksbijdragen	8.182	8.507	8.512	9.519	10.122
Overige overheidsbijdragen	150	138	141	145	157
Coll., cursus-, les- en ex.-gelden	9	10	10	10	12
Overige baten	425	436	338	357	421
Totaal van baten	8.770	9.094	9.001	10.032	10.712

In Tabel 4.29 wordt de ontwikkeling van de totale baten per leerling voor de sector VO weergegeven. De totale baten per leerling laten over de jaren heen een stijging zien. Van 2021 naar 2022 zijn de totale baten per leerling gestegen van 10.778 naar 11.454.

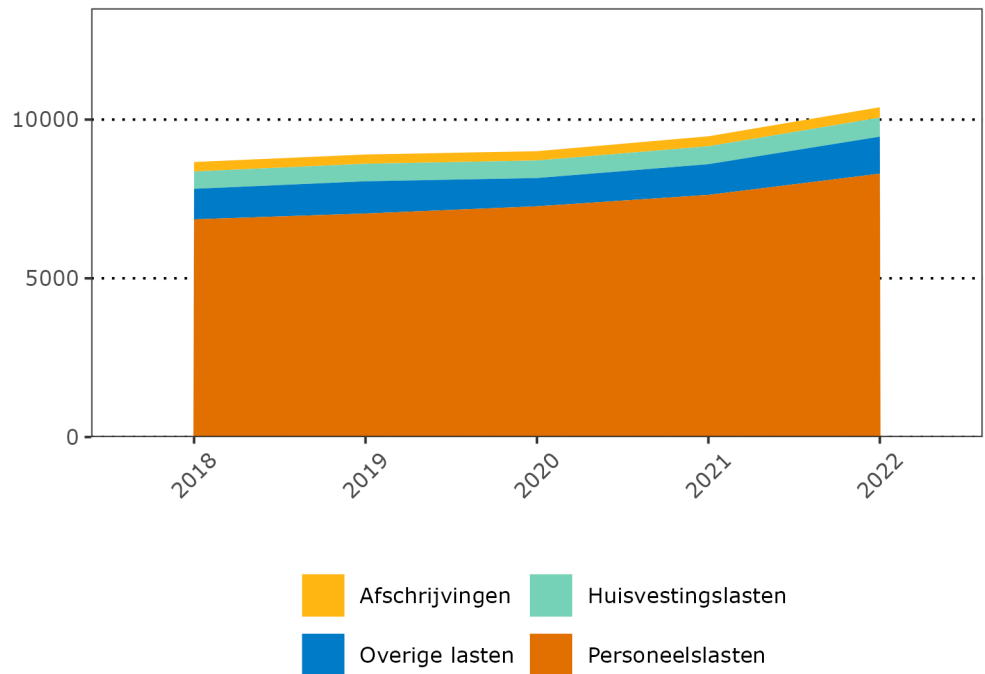
Tabel 4.29: Totale baten per leerling VO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per leerling	9.098	9.578	9.746	10.778	11.454

De lasten van de VO besturen zijn weergegeven in Figuur 4.25 en Tabel 4.30. De totale lasten zijn toegenomen tussen 2021 en 2022. Deze stijging is met name toe te schrijven aan een stijging van de personeelslasten van 7.628 miljoen naar 8.296 miljoen en een stijging van de overige lasten van 967 miljoen naar 1.166 miljoen. In 2022 vormden de personeelslasten bijna 80% van de totale lasten.

Figuur 4.25: Ontwikkeling lasten voortgezet onderwijs in miljoenen:

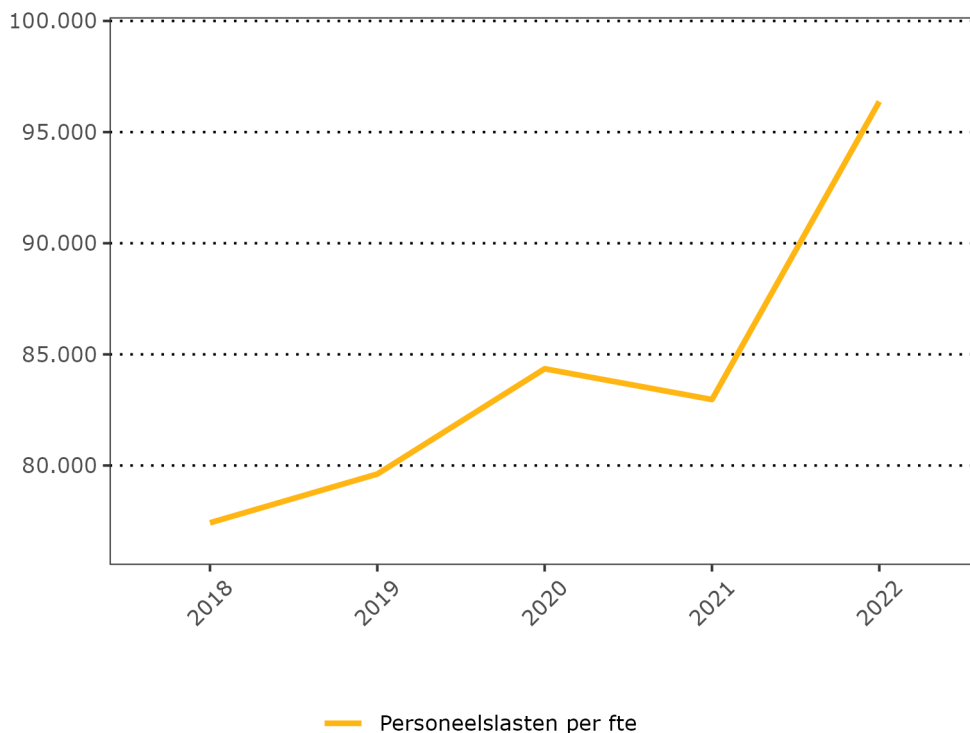
Tabel 4.30: Lasten sector VO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	6.857	7.041	7.268	7.628	8.296
Afschrijvingen	298	291	293	313	328
Huisvestingslasten	546	552	553	565	599
Overige lasten	961	1.015	890	967	1.166
Totaal van lasten	8.669	8.900	9.003	9.479	10.391

De personeelslasten per fte van de sector VO zijn weergegeven in Figuur 4.26 en Tabel 4.31. Over de jaren heen is een stijging te zien in de personeelslasten per fte. In 2022 zijn de personeelslasten per fte gestegen naar 96.374, ten opzichte van 82.969 in 2021.

Figuur 4.26: Ontwikkeling personeelslasten per fte voortgezet onderwijs:

Tabel 4.31: Personeelslasten per fte sector VO

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten (exclusief pnil, in miljoenen)	6.633	6.797	7.023	7.357	7.959
Totaal aantal fte	85.672	85.372	83.253	88.670	82.585
Personeelslasten per fte	77.423	79.617	84.353	82.969	96.374

4.4.5

Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.32 laat de staat van baten en lasten voor de sector VO zien. Net als in 2021 zijn de inkomsten in 2022 hoger dan de uitgaven, hoewel dit verschil wel is afgenomen.

Tabel 4.32: Staat van baten en lasten sector VO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022-2021
Rijksbijdragen	8.182	8.507	8.512	9.519	10.122	603
Overige overheidsbijdragen	150	138	141	145	157	12
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	9	10	10	10	12	2
Baten werk in opdracht	4	3	1	1	1	-0
Overige baten	425	436	338	357	421	64
Totaal van baten	8.770	9.094	9.001	10.032	10.712	681
Personeelslasten	6.857	7.041	7.268	7.628	8.296	668
Afschrijvingen	298	291	293	313	328	14

Tabel 4.32: Staat van baten en lasten sector VO, in miljoenen

Huisvestingslasten	546	552	553	565	599	34
Overige lasten	961	1.015	890	967	1.166	199
Doorbet. schoolbesturen	6	0	-1	6	2	-4
Totaal van lasten	8.669	8.900	9.003	9.479	10.391	912
Saldo baten en lasten	101	194	-2	553	322	-232
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	-1	0	1
Financiële baten	6	7	4	3	10	7
Financiële lasten	16	15	18	18	22	4
Financiële baten en lasten	-10	-8	-14	-15	-12	3
Resultaat	91	186	-16	537	309	-228
Belastingen	0	0	-0	0	0	0
Resultaat uit deelnemingen	-0	-0	0	0	0	-0
Resultaat na belastingen	91	185	-16	537	309	-228
Aantal besturen	284	282	277	266	248	-18

Tabel 4.33 laat de balans voor de sector VO zien.

Tabel 4.33: Balans sector VO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	1	1	1	1	1	0
Gebouwen en terreinen	1.434	1.467	1.570	1.610	1.690	80
Inventaris resterende	774	839	873	963	1.028	65
Totaal van materiële vaste activa	2.207	2.306	2.443	2.573	2.718	145
Financiële vaste activa	269	269	286	284	279	-5
Totaal van vaste activa	2.477	2.576	2.729	2.857	2.997	140
Voorraden	2	2	2	8	6	-2
Vorderingen	322	358	321	333	422	90
Liquide middelen	1.962	2.292	2.394	2.981	3.469	488
Totaal van vlottende activa	2.304	2.669	2.737	3.342	3.910	568
Totaal van activa	4.781	5.245	5.466	6.199	6.907	708
Eigen vermogen	2.204	2.408	2.369	2.962	3.273	311
Voorzieningen	751	807	876	940	1.027	87
Langlopende schulden	555	692	734	772	802	30
Kortlopende schulden	1.271	1.339	1.488	1.524	1.805	281
Totaal van passiva	4.781	5.245	5.466	6.199	6.907	708
Aantal besturen	284	282	277	266	248	-18

4.5 Samenwerkingsverbanden passend onderwijs

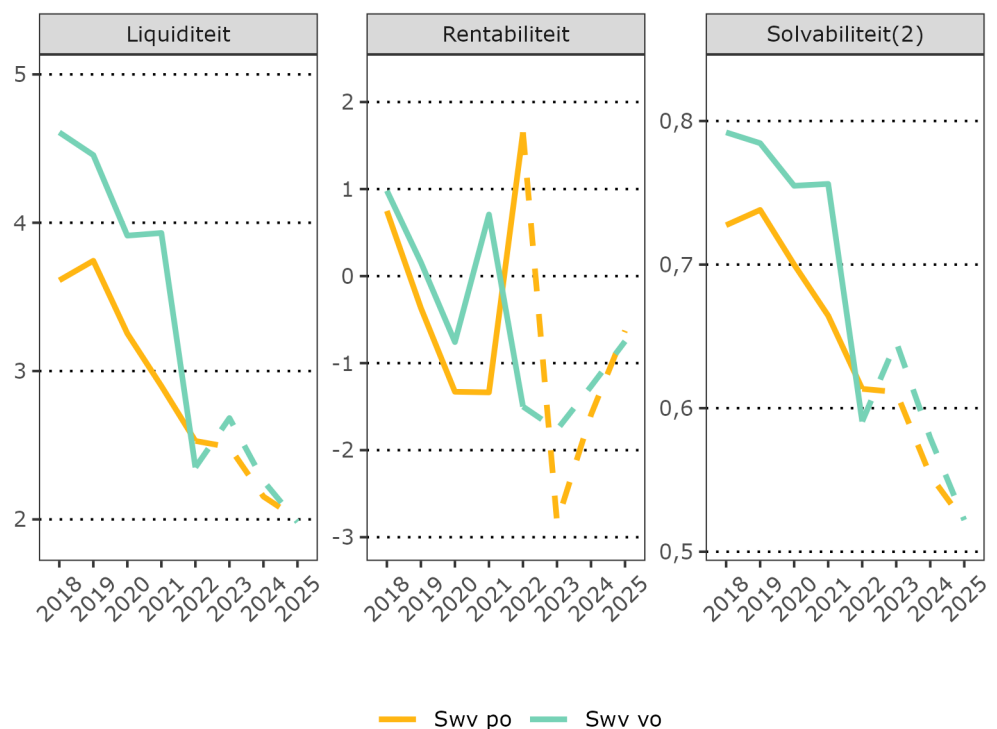
4.5.1 Kengetallen

Figuur 4.27 en Tabel 4.34 geven de financiële kengetallen voor de samenwerkingsverbanden weer, apart voor de sector PO en VO. De liquiditeit van samenwerkingsverbanden is de afgelopen jaren gedaald naar 2,53 voor de samenwerkingsverbanden PO en 2,35 voor de samenwerkingsverbanden VO in 2022. De prognose is dat de liquiditeit de komende jaren verder zal dalen naar rond de 2. Ook de solvabiliteit van de samenwerkingsverbanden is gedaald naar

rond de 0,6 in 2022. Deze zal volgens de prognose verder dalen naar 0,52 voor beide sectoren. De rentabiliteit laat een verschillend verloop zien tussen de samenwerkingsverbanden PO en de samenwerkingsverbanden VO. Waar in 2021 de samenwerkingsverbanden PO nog een negatieve rentabiliteit van -1,34 hadden, en de verwachting vorig jaar was dat deze in 2022 verder gedaald zou zijn naar -3,22, bleek dit juist positief uit te vallen in 2022 (1,65). In de sector VO lieten de samenwerkingsverbanden een positieve rentabiliteit zien van 0,71 in 2021, wat gedaald is naar -1,50 in 2022. De verwachting is dat in 2023 de rentabiliteit van beide sectoren negatief zal zijn (-2,82 voor PO en -1,77 voor VO).

Figuur 4.27: Ontwikkeling kengetallen samenwerkingsverbanden PO en VO:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.34: Financiële kengetallen per groepering - sector SWV

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	Swv po	0,75	-0,37	-1,33	-1,34	1,65	-2,82	-1,59	-0,63
	Swv vo	0,98	0,16	-0,76	0,71	-1,50	-1,77	-1,27	-0,75
Solvabiliteit(2)	Swv po	0,73	0,74	0,70	0,66	0,61	0,61	0,55	0,52
	Swv vo	0,79	0,78	0,75	0,76	0,59	0,65	0,58	0,52
Liquiditeit	Swv po	3,61	3,74	3,25	2,90	2,53	2,49	2,15	2,00
	Swv vo	4,61	4,46	3,91	3,93	2,35	2,68	2,26	1,98
Aantal besturen	Swv po	76	76	76	76	76	76	76	76
	Swv vo	76	76	75	75	74	74	74	74

4.5.2 Signaleringswaarden

In Tabel 4.35 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen

signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven. Ten opzichte van 2021 is er een stijging van het aantal samenwerkingsverbanden met een solvabiliteit onder de signaleringswaarde (van 9 in 2021 naar 16 in 2022). Daarentegen is het aantal besturen dat onder de signaleringswaarde voor liquiditeit en liquide middelen valt gedaald naar 0. Het aantal besturen met een negatieve rentabiliteit is gedaald van 106 in 2021 naar 74 in 2022.

Tabel 4.35: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector SWV

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	12	5	6	9	16	17	19
	percentage onder	7,9	3,3	4,0	6,0	10,7	11,3	12,7
Liquiditeit	aantal onder	2	1	2	1	0	5	5
	percentage onder	1,3	0,7	1,3	0,7	0,0	3,3	3,3
Liquide middelen	aantal onder	0	2	0	2	0	3	3
	percentage onder	0,0	1,3	0,0	1,3	0,0	2,0	2,0
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	13	6	6	10	16	17	20
	percentage onder	8,6	3,9	4,0	6,6	10,7	11,3	13,3
Rentabiliteit	aantal negatief	51	62	91	106	74	114	101
	percentage negatief	33,6	40,8	60,3	70,2	49,3	76,0	67,3
Aantal besturen		152	152	151	151	150	150	150

4.5.3

Primaire afdrachten

De mate waarin de middelen van de samenwerkingsverbanden worden overgedragen aan scholen verschilt tussen de samenwerkingsverbanden. De overdracht gebeurt in 2 stappen: allereerst de verplichte afdrachten die scholen direct via OCW ontvangen; en vervolgens het vrij besteedbare budget van samenwerkingsverbanden.

Eerst zijn er de verplichte afdrachten die OCW direct inhoudt op de rijksbijdragen en rechtstreeks overmaakt aan de scholen voor (v)so, speciaal basisonderwijs (sbo), leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs (pro). Deze afdracht is gebaseerd op het aantal geplaatste leerlingen op deze scholen vanuit de aangesloten samenwerkingsverbanden. Figuur 4.28 laat zien hoe groot die afdrachten gemiddeld zijn ten opzichte van de rijksbijdragen van de samenwerkingsverbanden. In dit figuur zijn de individuele afdrachten van samenwerkingsverband-besturen weergegeven als punten. Het figuur laat zien dat er grote verschillen zijn tussen samenwerkingsverbanden in hoe groot de verplichte afdrachten zijn ten opzichte van de ontvangen rijksbijdragen. Ook is binnen de samenwerkingsverbanden VO een daling te zien van 71 procent in 2018 naar 55 procent in 2022, terwijl dit in PO relatief stabiel is in de laatste jaren (rond de 42 procent).

Figuur 4.28: Verplichte afdrachten ten opzichte van rijksbijdragen

Tabel 4.36: Verplichte afdrachten t.o.v. rijksbijdragen (percentages)

	2018	2019	2020	2021	2022
SWV-PO	37,1	42,2	43,1	41,9	42,9
SWV-VO	70,6	65,9	62,4	58,0	55,2
Totaal	57,5	56,5	54,7	51,6	50,1

Tabel 4.37: Verplichte afdrachten t.o.v. rijksbijdragen (percentages)

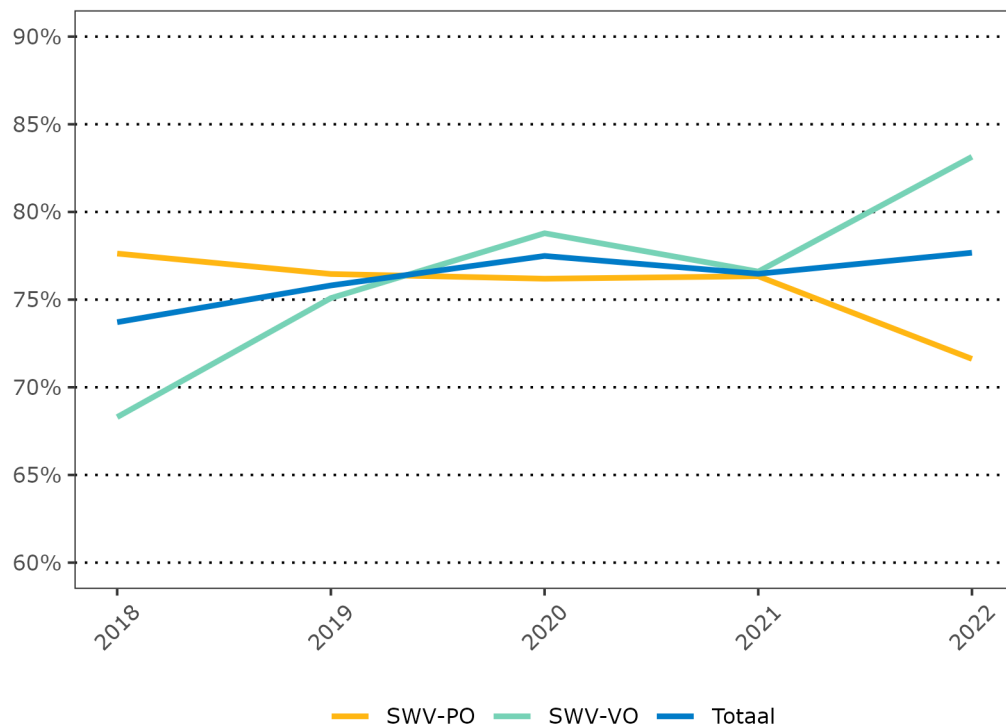
	type	2018	2019	2020	2021	2022
SWV-PO	minimum	0,0	16,7	17,8	0,0	0,0
	maximum	79,8	92,3	92,5	79,1	79,4
SWV-VO	minimum	38,0	0,0	26,9	0,0	9,1
	maximum	98,6	93,2	100,8	95,8	99,0

4.5.4 *Secundaire afdrachten*

Wat na de verplichte afdrachten overblijft zijn de netto totale baten van het samenwerkingsverband. Hiermee geeft het samenwerkingsverband direct lokaal beleid, dat voortvloeit uit het ondersteuningsplan, vorm. Daarin kan bepaald zijn dat het geld volgens vaste verdeelsleutels (vaak gebaseerd op leerlingenaantallen bij de aangesloten schoolbesturen) aan deelnemende scholen worden toegewezen. Soms is de overdracht aan de schoolbesturen 0 en wordt al het resterende geld besteed aan activiteiten door het samenwerkingsverband zelf. Figuur 4.29 laat zien hoe groot de secundaire afdrachten gemiddeld zijn ten opzichte van de rijksbijdragen die de samenwerkingsverbanden ontvangen.

Figuur 4.29: Overdrachten aan besturen na verplichte afdrachten

Tabel 4.38: Overdracht aan besturen na verplichte afdrachten

		2018	2019	2020	2021	2022
SWV-PO	Doorbetaling aan schoolbesturen (in miljoenen)	409,6	379,0	385,7	401,2	425,1
	Percentage t.o.v. netto Rijksbijdragen	77,6	76,5	76,2	76,3	71,6
	Bedrag doorbetaald per leerling	284,2	264,6	271,2	285,3	303,1
SWV-VO	Doorbetaling aan schoolbesturen (in miljoenen)	260,5	336,2	400,1	443,9	546,2
	Percentage t.o.v. netto Rijksbijdragen	68,3	75,1	78,8	76,6	83,1
	Bedrag doorbetaald per leerling	267,2	351,3	427,0	475,3	580,1
Totaal	Doorbetaling aan schoolbesturen (in miljoenen)	670,0	715,2	785,8	845,2	971,3
	Percentage t.o.v. netto Rijksbijdragen	73,7	75,8	77,5	76,5	77,7
	Bedrag doorbetaald per leerling	277,4	299,3	333,1	361,1	414,4

Tabel 4.39: Overdracht aan besturen na verplichte afdrachten (percentages)

	type	2018	2019	2020	2021	2022
SWV-PO	minimum	10,9	0,0	0,0	0,0	0,0
	maximum	102,3	101,3	113,7	107,7	120,6
SWV-VO	minimum	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

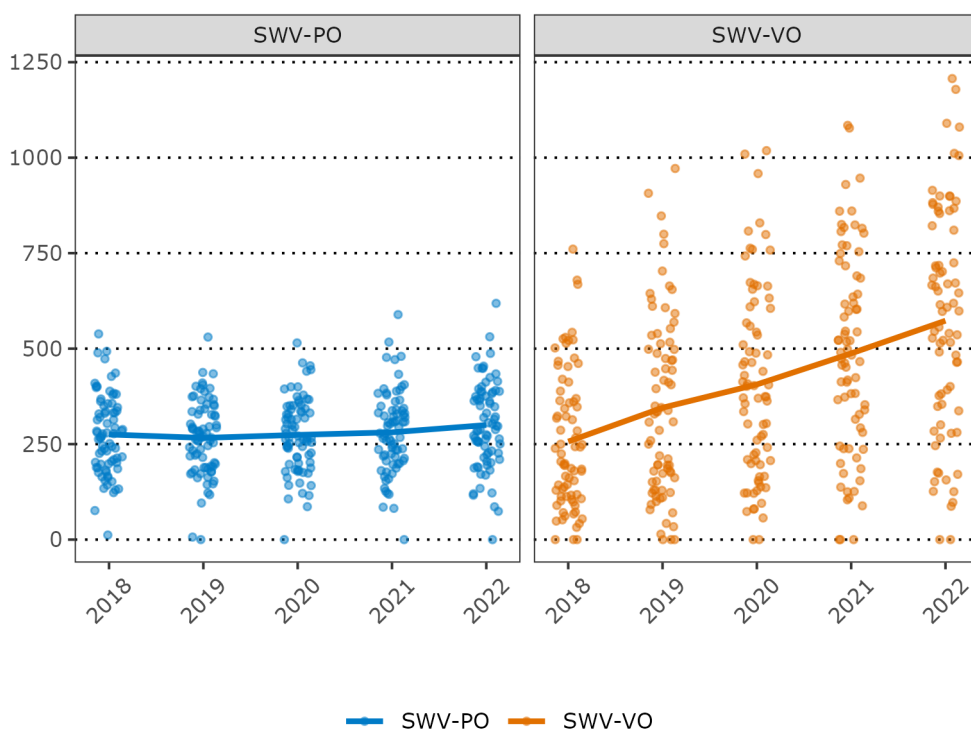
Tabel 4.39: Overdracht aan besturen na verplichte afdrachten (percentages)

	maximum	118,8	109,3	119,7	122,5	138,0
--	---------	-------	-------	-------	-------	-------

Overdracht hoger dan 100% is mogelijk, bijvoorbeeld wanneer samenwerkingsverbanden te hoog opgelopen reserves verdelen.

Figuur 4.30 geeft de spreiding van de secundaire afdrachten per leerling per samenwerkingsverband weer. Het aantal leerlingen is hier berekend als het aantal bekostigde leerlingen in het reguliere onderwijs (po: basisonderwijs en speciaal basisonderwijs. VO: voortgezet onderwijs inclusief praktijkonderwijs). Hierbij moet opgemerkt worden dat de weergegeven bedragen *gemiddelde* bedragen per leerling zijn. In werkelijkheid is dit niet het bedrag wat scholen per leerling ontvangen van het samenwerkingsverband, aangezien de toewijzing van middelen kan verschillen tussen scholen en samenwerkingsverbanden. Het figuur laat zien dat de spreiding in het bedrag dat per leerling afgedragen wordt groter is in het VO dan in het PO en dat de verschillen tussen samenwerkingsverbanden groter zijn geworden sinds 2018.

Figuur 4.30: Doorbetaling per leerling, per samenwerkingsverband

4.5.5

Balans en staat van baten en lasten voor de samenwerkingsverbanden PO

Tabel 4.40 geeft de staat van baten en lasten weer voor de samenwerkingsverbanden PO. Hierin zijn de primaire en secundaire afdrachten samengenomen onder de noemer 'doorbetaling schoolbesturen'. Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat deze doorbetalingen ook opgenomen zijn op de staat van baten en lasten van de onderwijsbesturen PO (onder de noemer

'rijksbijdragen'). De tabel laat zien dat de samenwerkingsverbanden PO voor het eerst in 4 jaar een positief resultaat hadden (18 miljoen).

Tabel 4.40: Staat van baten en lasten sector SWV-PO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Rijksbijdragen	839	857	890	905	1.039	134
Overige overheidsbijdragen	7	7	6	6	8	2
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0	0
Baten werk in opdracht	0	0	0	0	0	0
Overige baten	11	12	13	13	10	-3
Totaal van baten	857	876	910	924	1.057	133
Personeelslasten	93	93	101	103	111	8
Afschrijvingen	1	1	1	1	1	0
Huisvestingslasten	2	3	3	3	3	0
Overige lasten	34	43	47	48	53	5
Doorbet. schoolbesturen	721	740	770	781	870	90
Totaal van lasten	851	880	922	936	1.039	103
Saldo baten en lasten	6	-3	-12	-12	18	30
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	0
Financiële baten	0	0	0	-0	0	0
Financiële lasten	0	0	0	0	0	-0
Financiële baten_en_lasten	0	0	-0	-0	-0	0
Resultaat	6	-3	-12	-12	17	30
Belastingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	6	-3	-12	-12	17	30
Aantal besturen	76	76	76	76	76	0

Tabel 4.41 geeft de balans weer voor de samenwerkingsverbanden PO.

Tabel 4.41: Balans SWV-PO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Gebouwen en terreinen	0	1	1	1	1	0
Inventaris resterende	2	2	2	3	3	0
Totaal van materiële vaste activa	2	3	3	4	4	0
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Totaal van vaste activa	3	3	4	4	4	0
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	12	12	13	16	15	-1
Liquide middelen	149	142	132	119	159	41
Totaal van vlottende activa	161	154	145	135	174	39
Totaal van activa	164	157	148	139	178	40
Eigen vermogen	118	115	103	91	107	16
Voorzieningen	1	1	1	2	3	1
Langlopende schulden	0	0	0	0	0	0

Tabel 4.41: Balans SWV-PO, in miljoenen

Kortlopende schulden	45	41	45	47	69	22
Totaal van passiva	164	157	148	139	178	40
Aantal besturen	76	76	76	76	76	0

4.5.6

Balans en staat van baten en lasten voor de samenwerkingsverbanden VO

Tabel 4.42 geeft de staat van baten en lasten weer voor de samenwerkingsverbanden VO. Ook hier geldt dat de primaire en secundaire afdrachten zijn samengenomen onder de noemer 'doorbetaling schoolbesturen'. In tegenstelling tot de samenwerkingsverbanden PO laten de samenwerkingsverbanden VO een negatief resultaat zien in 2022 (-22 miljoen).

Tabel 4.42: Staat van baten en lasten sector SWV-VO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Rijksbijdragen	1.298	1.312	1.350	1.379	1.466	87
Overige overheidsbijdragen	9	10	10	10	12	2
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	0	0	0	0	0	0
Baten werk in opdracht	2	1	1	0	0	0
Overige baten	21	21	18	18	20	1
Totaal van baten	1.330	1.344	1.379	1.407	1.497	90
Personeelslasten	87	90	92	95	99	4
Afschrijvingen	1	1	1	1	1	-0
Huisvestingslasten	5	5	5	5	6	1
Overige lasten	47	46	49	52	59	6
Doorbet. schoolbesturen	1.177	1.200	1.242	1.243	1.355	112
Totaal van lasten	1.317	1.342	1.390	1.397	1.520	123
Saldo baten en lasten	13	2	-10	10	-22	-33
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	0
Financiële baten	0	0	-0	-0	0	0
Financiële lasten	0	0	0	0	0	-0
Financiële baten en lasten	0	0	-0	-0	0	0
Resultaat	13	2	-10	10	-22	-32
Belastingen	0	0	0	0	0	-0
Resultaat uit deelnemingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	13	2	-10	10	-22	-32
Aantal besturen	76	76	75	75	74	-1

Tabel 4.43 geeft de balans weer voor de samenwerkingsverbanden VO.

Tabel 4.43: Balans SWV-VO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	-0
Gebouwen en terreinen	3	3	3	3	3	-0
Inventaris resterende	3	3	3	3	3	0
Totaal van materiële vaste activa	6	7	6	6	6	-0

Tabel 4.43: Balans SWV-VO, in miljoenen

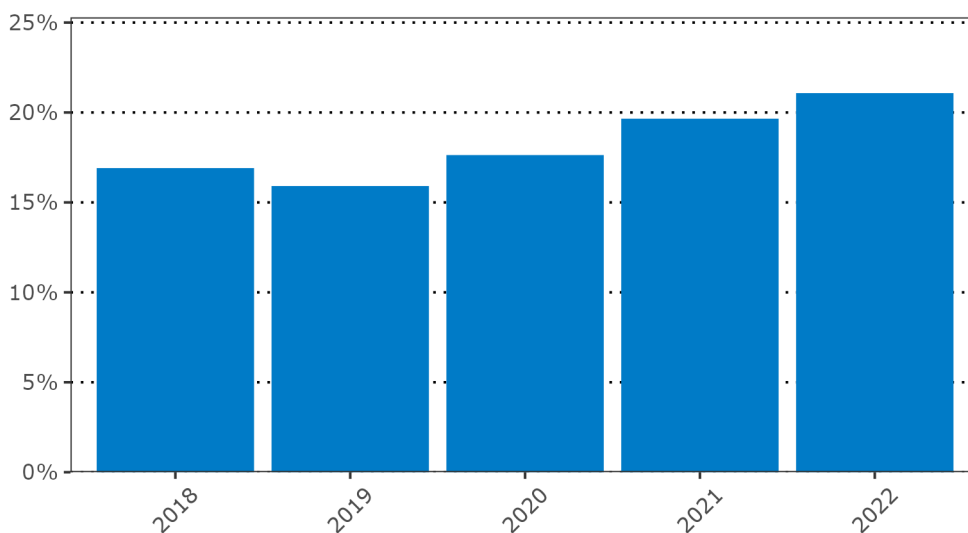
Financiële vaste activa	1	1	1	0	0	-0
Totaal van vaste activa	8	7	7	7	7	-0
Vorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	13	16	18	16	20	4
Liquide middelen	161	164	156	139	146	6
Totaal van vlottende activa	175	180	174	155	166	10
Totaal van activa	182	187	181	162	172	10
Eigen vermogen	142	144	133	119	96	-23
Voorzieningen	2	3	3	4	6	2
Langlopende schulden	0	0	0	0	0	-0
Kortlopende schulden	38	40	44	40	70	31
Totaal van passiva	182	187	181	162	172	10
Aantal besturen	76	76	75	75	74	-1

4.6 Middelbaar beroepsonderwijs

4.6.1 Tijdelijk personeel en personeel niet in loondienst

Het percentage tijdelijk personeel in de sector MBO is weergegeven in Figuur 4.31 en Tabel 4.44. Het aandeel tijdelijk personeel is geleidelijk toegenomen van 15,9% in 2019 naar 21,1% in 2022.

Figuur 4.31: Percentage fte tijdelijk personeel MBO:

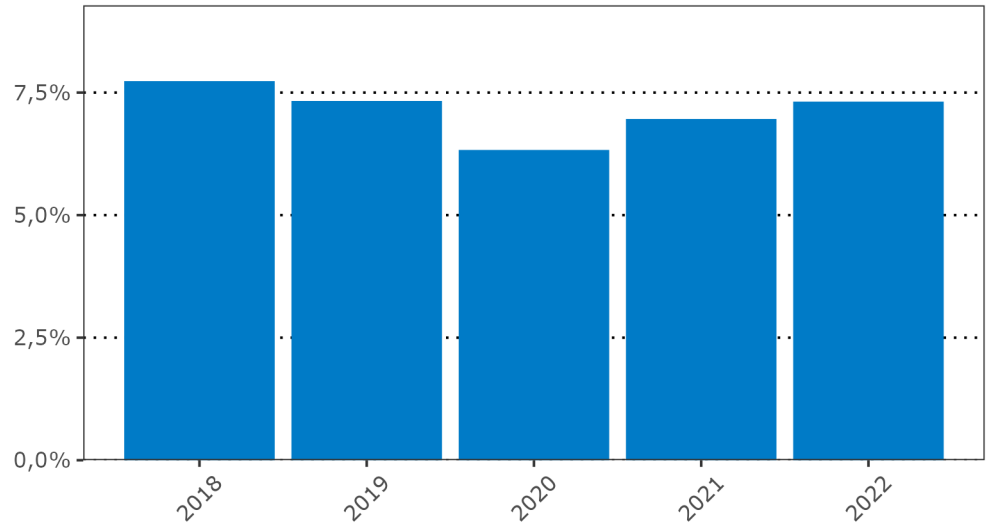
Tabel 4.44: Percentage fte tijdelijk personeel MBO

	2018	2019	2020	2021	2022
% fte tijdelijk personeel	16,9	15,9	17,6	19,7	21,1

Het percentage personeel niet in loondienst is weergegeven in Figuur 4.32 en Tabel 4.45. Na een daling naar 6,3% in 2020 is het aandeel personeel niet in loondienst licht gestegen naar 7,3% in 2022.

Figuur 4.32: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst MBO:

Tabel 4.45: Percentage personeelskosten personeel niet in loondienst MBO

	2018	2019	2020	2021	2022
% personeelskosten personeel niet in loondienst	7,7	7,3	6,3	7,0	7,3

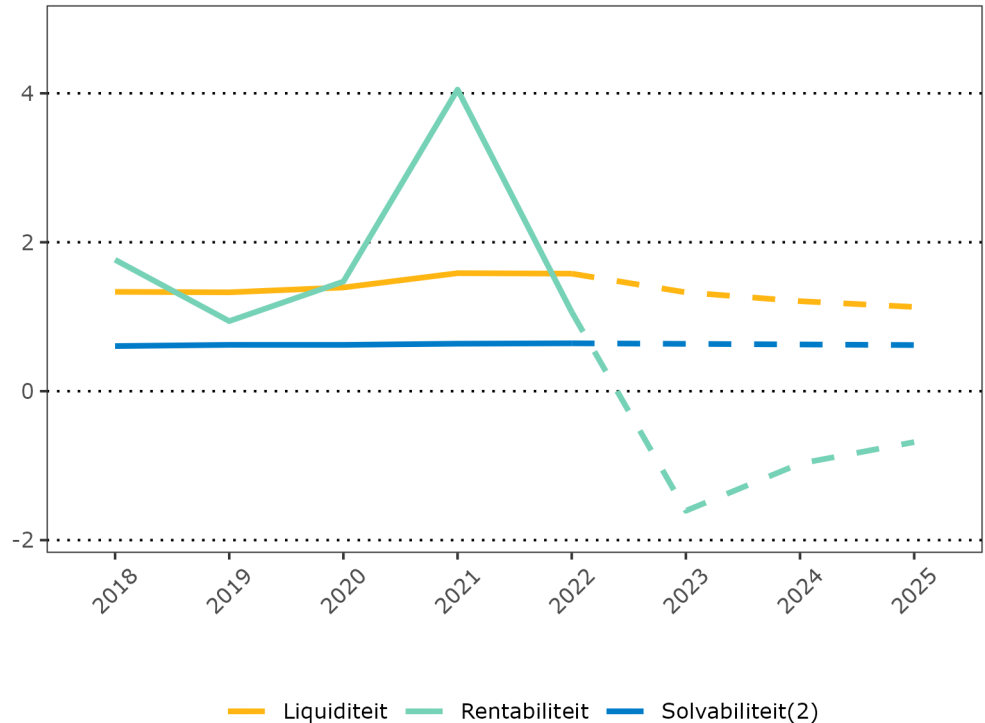
4.6.2

Kengetallen

Figuur 4.33 en Tabel 4.46 geven de financiële kengetallen voor de sector MBO weer. De MBO-besturen boekten de afgelopen jaren steeds een positief resultaat, waardoor de rentabiliteit de afgelopen jaren ook positief was. Vorig jaar werd verwacht dat de rentabiliteit in 2022 gedaald zou zijn naar -1,71 door de besteding van de NPOonderwijsmiddelen. Dit lijkt slechts ten dele te zijn gerealiseerd, waardoor de gerealiseerde rentabiliteit in 2022 hoger uitkwam dan verwacht (1,06). Vanaf 2023 wordt een negatieve rentabiliteit verwacht (-1,61). De solvabiliteit in het mbo is al enige jaren stabiel, rond een waarde van 0,62. Daarmee bevindt deze zich ruim boven de signaleringswaarde van 0,3. De liquiditeit is in 2022 gelijk gebleven ten opzichte van 2022. Naar verwachting zal deze geleidelijk afnemen naar 1,13 in 2025.

Figuur 4.33: Ontwikkeling kengetallen middelbaar beroepsonderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

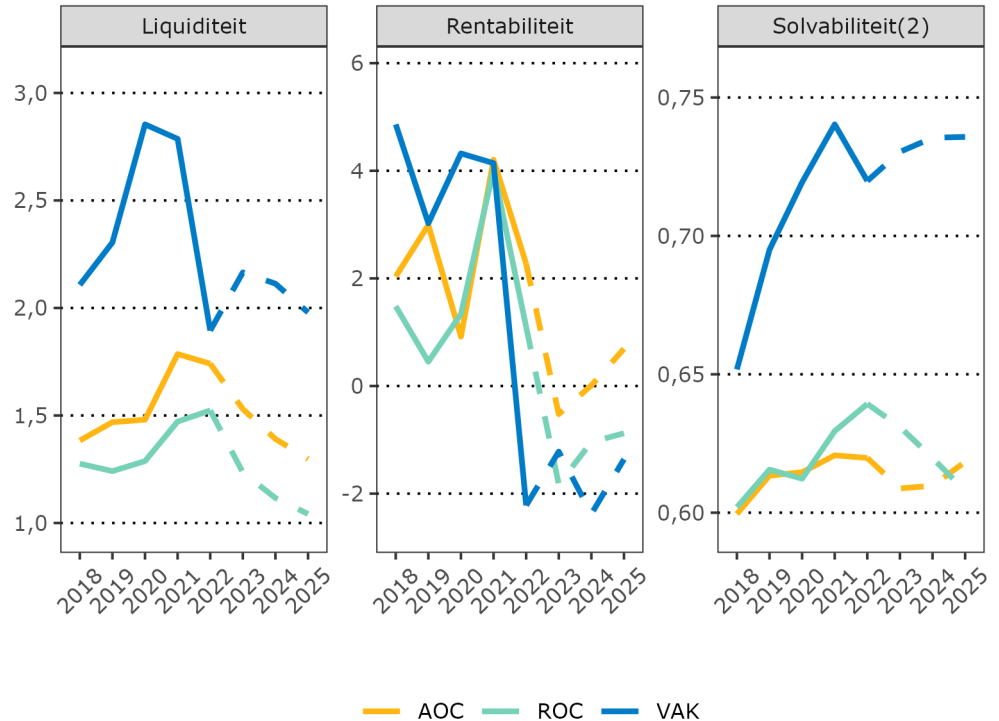
Tabel 4.46: Financiële kengetallen sector MBO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	1,76	0,94	1,47	4,05	1,06	-1,61	-0,97	-0,68
Solvabiliteit(2)	0,61	0,62	0,62	0,64	0,64	0,64	0,63	0,62
Liquiditeit	1,33	1,33	1,39	1,58	1,58	1,33	1,21	1,13
Aantal besturen	62	61	60	58	56	56	56	56

Vanwege de verschillen tussen de soorten mbo instellingen is het zinvol om de kengetallen uit te splitsen. In Figuur 4.34 worden de kengetallen van de vak instellingen en de ROC's en AOC's apart weergegeven. De vakinstellingen laten structureel een hogere liquiditeit en solvabiliteit zien dan de ROC's en AOC's. De rentabiliteit laat een relatief gelijk patroon zien.

Figuur 4.34: Ontwikkeling kengetallen middelbaar beroepsonderwijs per type:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.47: Financiële kengetallen per groepering - sector MBO

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	AOC	2,03	2,99	0,92	4,21	2,27	-0,52	0,01	0,69
	ROC	1,48	0,45	1,34	4,02	1,10	-1,83	-1,04	-0,88
	VAK	4,86	3,02	4,32	4,14	-2,22	-1,22	-2,38	-1,36
Solvabiliteit(2)	AOC	0,60	0,61	0,61	0,62	0,62	0,61	0,61	0,62
	ROC	0,60	0,62	0,61	0,63	0,64	0,63	0,62	0,61
	VAK	0,65	0,69	0,72	0,74	0,72	0,73	0,74	0,74
Liquiditeit	AOC	1,38	1,47	1,48	1,79	1,74	1,53	1,39	1,30
	ROC	1,28	1,24	1,29	1,47	1,52	1,24	1,12	1,04
	VAK	2,11	2,30	2,85	2,79	1,89	2,17	2,11	1,98
Aantal besturen	AOC	9	9	8	6	6	6	6	6
	ROC	42	41	41	41	39	39	39	39
	VAK	11	11	11	11	11	11	11	11

4.6.3 Signaleringswaarden

In Tabel 4.48 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

In 2022 is er t.o.v. 2021 een enkel bestuur minder onder de signaleringwaarde van liquiditeit gekomen en een enkel bestuur meer onder de signaleringwaarde

van liquide middelen. Voor solvabiliteit vallen er geen besturen onder de signaleringswaarde. Hiermee blijft het aantal besturen onder een signaleringswaarde stabiel in 2022. Er is ook een toename in het aantal besturen met negatieve rentabiliteit, waarschijnlijk door de in 2021 verhoogde rentabiliteit vanwege de NPOnderwijsmiddelen.

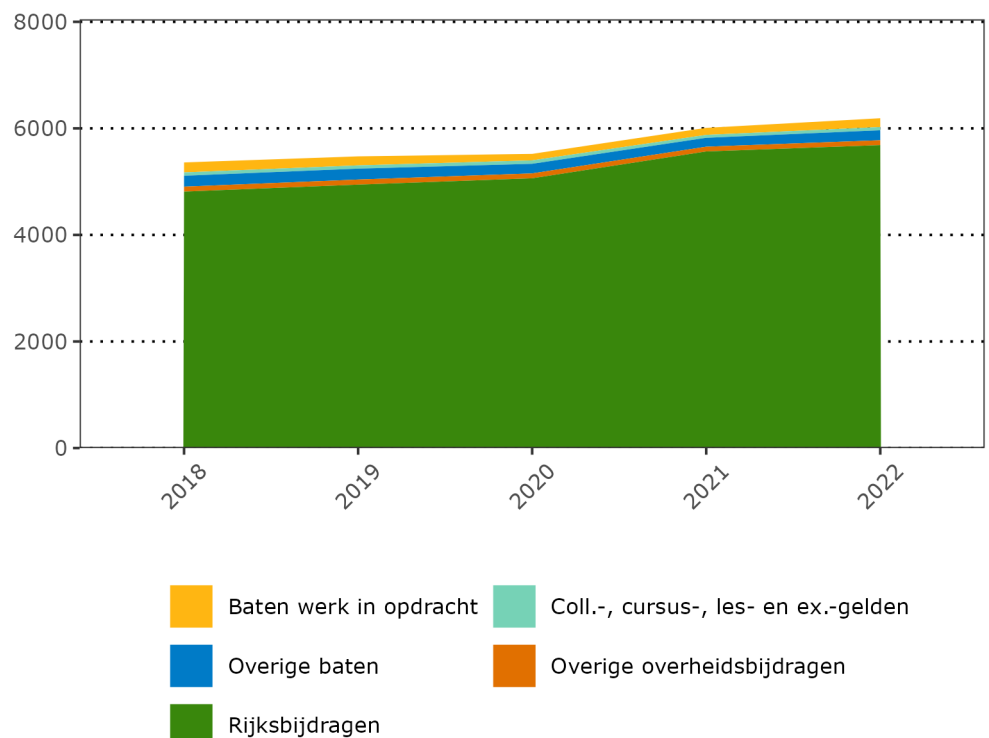
Tabel 4.48: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector MBO

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	1	0	0	0	0	0	1
	percentage onder	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
Liquiditeit	aantal onder	2	4	1	1	0	2	1
	percentage onder	3,2	6,6	1,7	1,7	0,0	3,6	1,8
Liquide middelen	aantal onder	4	3	1	2	3	2	2
	percentage onder	6,5	4,9	1,7	3,4	5,4	3,6	3,6
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	4	5	2	3	3	4	4
	percentage onder	6,5	8,2	3,3	5,2	5,4	7,1	7,1
Rentabiliteit	aantal negatief	11	17	16	4	21	40	33
	percentage negatief	17,7	27,9	26,7	6,9	37,5	71,4	58,9
Aantal besturen		62	61	60	58	56	56	56

4.6.4 Baten en lasten

Het totaal van baten voor MBO is te zien in Figuur 4.35 en Tabel 4.49. Alle categorieën baten zijn licht gestegen in 2022 ten opzichte van 2021.

Figuur 4.35: Ontwikkeling baten middelbaar beroepsonderwijs in miljoenen:

Figuur 4.35: Ontwikkeling baten middelbaar beroepsonderwijs in miljoenen:

Tabel 4.49: Baten sector MBO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	187	169	122	132	165
Rijksbijdragen	4.813	4.944	5.063	5.566	5.686
Overige overheidsbijdragen	93	95	92	90	92
Coll.-, cursus-, les- en ex.- gelden	63	61	65	55	61
Overige baten	205	205	180	167	187
Totaal van baten	5.361	5.474	5.521	6.010	6.190

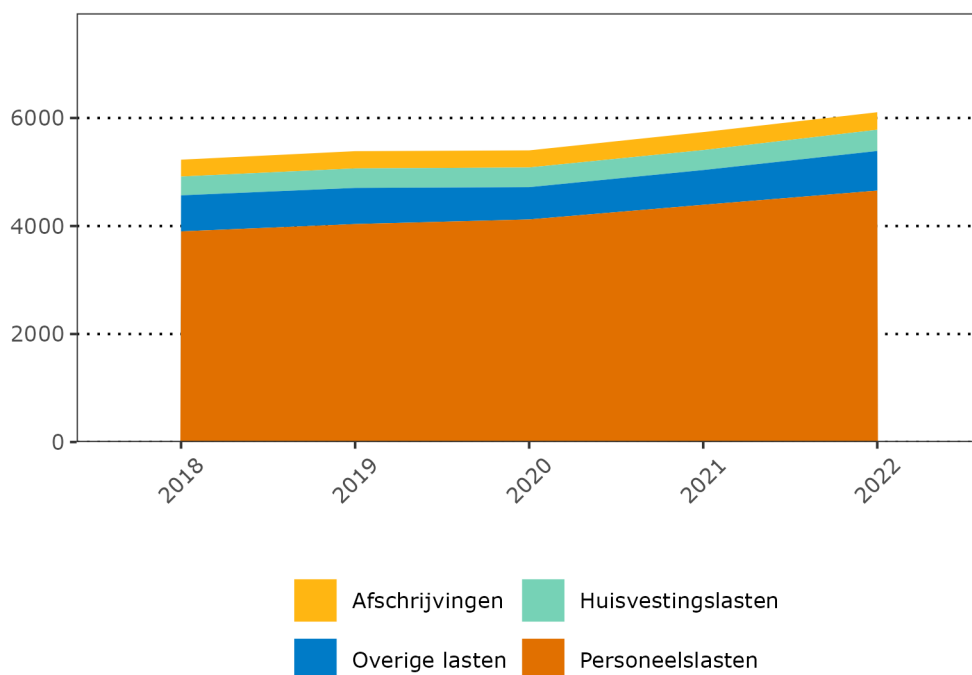
In Tabel 4.50 zijn de totale baten per student voor het MBO te zien. De totale baten per student zijn over de jaren heen gestegen. In 2022 is het bedrag ten opzichte van 2021 gestegen van 10.234 naar 10.848.

Tabel 4.50: Totale baten per student MBO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per student	9.175	9.291	9.399	10.234	10.848

De uitgaven van de MBO besturen zijn weergegeven in Figuur 4.36 en Tabel 4.51. Met uitzondering van de afschrijvingen zijn de lasten van MBO-besturen toegenomen tussen 2021 en 2022. In 2022 vormden de personeelslasten 76% van de totale lasten.

Figuur 4.36: Ontwikkeling lasten middelbaar beroepsonderwijs in miljoenen:

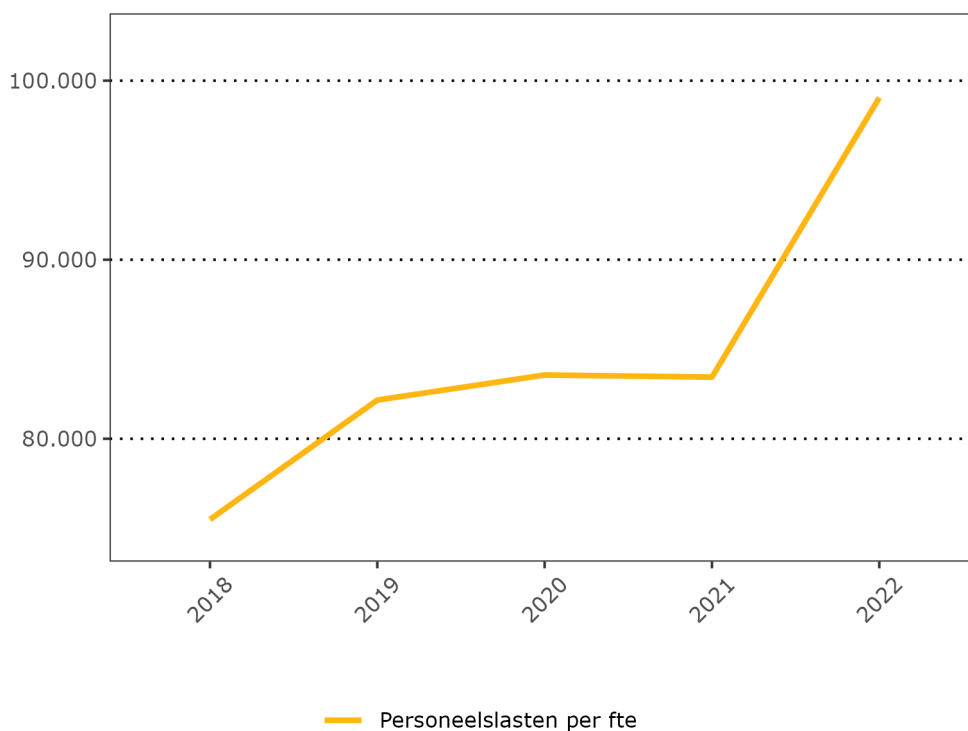
Figuur 4.36: Ontwikkeling lasten middelbaar beroepsonderwijs in miljoenen:

Tabel 4.51: Lasten sector MBO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	3.900	4.036	4.122	4.393	4.655
Afschrijvingen	312	320	316	333	324
Huisvestingslasten	348	361	365	370	393
Overige lasten	667	669	597	643	734
Totaal van lasten	5.228	5.386	5.400	5.739	6.107

In Figuur 4.37 en Tabel 4.52 zijn de personeelslasten per fte van de sector MBO te zien. Over de jaren heen is een stijging te zien in de personeelslasten per fte. Van 2021 naar 2022 zijn de personeelslasten per fte gestegen van 83.443 naar 99.050.

Figuur 4.37: Ontwikkeling personeelslasten per fte middelbaar beroepsonderwijs:

Tabel 4.52: Personeelslasten per fte sector MBO

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten (exclusief pniil, in miljoenen)	3.599	3.740	3.861	4.087	4.315
Totaal aantal fte	47.669	45.523	46.202	48.979	43.563
Personeelslasten per fte	75.492	82.161	83.560	83.443	99.050

4.6.5 Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.53 geeft de staat van baten en lasten van de sector MBO weer. De tabel laat zien dat de lasten harder zijn gestegen dan de baten, waardoor het resultaat in 2022 (66 miljoen) lager uitvalt dan in 2021 (243 miljoen).

Tabel 4.53: Staat van baten en lasten sector MBO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Rijksbijdragen	4.813	4.944	5.063	5.566	5.686	119
Overige overheidsbijdragen	93	95	92	90	92	2
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	63	61	65	55	61	6
Baten werk in opdracht	187	169	122	132	165	33
Overige baten	205	205	180	167	187	20
Totaal van baten	5.361	5.474	5.521	6.010	6.190	180
Personeelslasten	3.900	4.036	4.122	4.393	4.655	263
Afschrijvingen	312	320	316	333	324	-9
Huisvestingslasten	348	361	365	370	393	24
Overige lasten	667	669	597	643	734	90
Doorbet. schoolbesturen	0	0	0	0	0	0
Totaal van lasten	5.228	5.386	5.400	5.739	6.107	368
Saldo baten en lasten	132	89	121	271	84	-188
Gerealiseerde herwaardering	1	1	1	1	0	-0
Financiële baten	2	2	2	2	7	5
Financiële lasten	41	40	42	30	25	-5
Financiële baten en lasten	-39	-38	-40	-28	-18	10
Resultaat	95	52	81	243	66	-178
Belastingen	0	0	0	0	0	-0
Resultaat uit deelnemingen	1	-0	0	-0	-0	0
Resultaat na belastingen	96	51	81	243	65	-177
Aantal besturen	62	61	60	58	56	-2

Tabel 4.54 laat de balans voor de sector MBO zien.

Tabel 4.54: Balans sector MBO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	11	10	10	10	13	2
Gebouwen en terreinen	3.076	3.056	3.053	3.042	3.062	21
Inventaris resterende	579	585	612	619	625	6
Totaal van materiële vaste activa	3.655	3.641	3.665	3.661	3.687	26
Financiële vaste activa	66	79	69	65	87	22
Totaal van vaste activa	3.732	3.730	3.743	3.736	3.787	51
Voorraden	4	4	3	3	3	0
Vorderingen	180	196	167	180	322	142
Liquide middelen	1.120	1.095	1.257	1.474	1.343	-132
Totaal van vlottende activa	1.314	1.306	1.433	1.662	1.675	13
Totaal van activa	5.046	5.037	5.177	5.398	5.462	64

Tabel 4.54: Balans sector MBO, in miljoenen

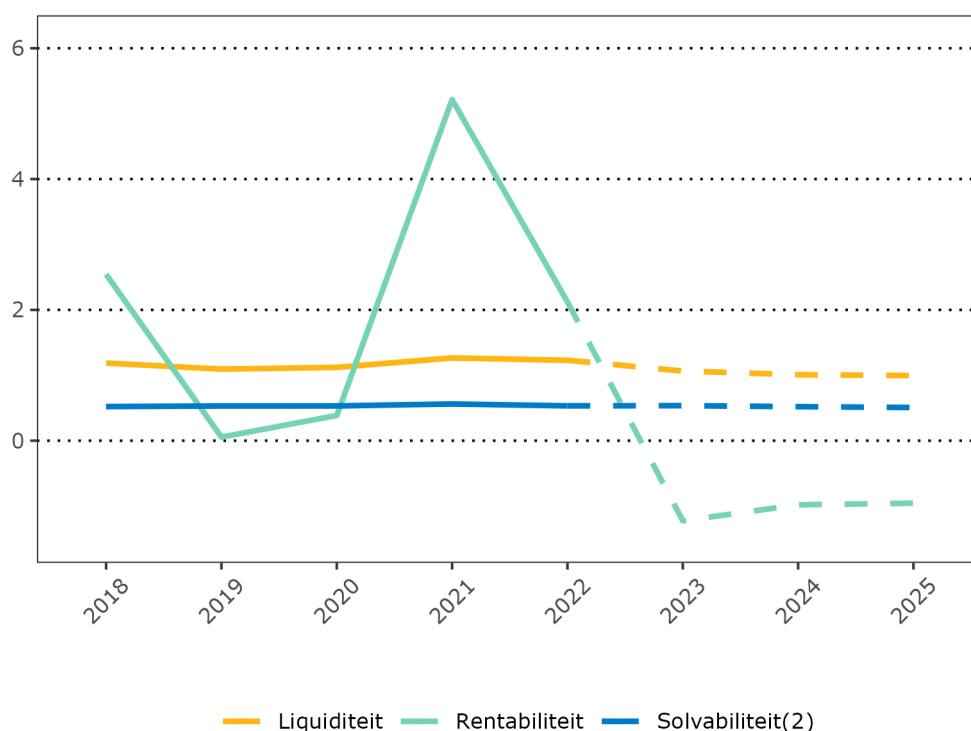
Eigen vermogen	2.711	2.772	2.855	3.087	3.155	67
Voorzieningen	345	361	364	351	357	6
Langlopende schulden	1.004	919	928	907	888	-19
Kortlopende schulden	985	984	1.029	1.049	1.061	12
Totaal van passiva	5.046	5.037	5.177	5.398	5.462	64
Aantal besturen	62	61	60	58	56	-2

4.7 Hoger beroepsonderwijs

4.7.1 Kengetallen

Figuur 4.38 en Tabel 4.55 geven de financiële kengetallen voor de sector HBO weer. 2021 liet een flinke piek in rentabiliteit zien, waarvan vorig jaar verwacht werd dat deze in 2022 gedaald zou zijn naar -1,12. De rentabiliteit in 2022 bleek hoger uit te vallen, namelijk 2,12. De prognose is wel dat komende jaren de rentabiliteit verder zal dalen en vanaf 2023 een negatieve rentabiliteit zal laten zien. De solvabiliteit is de afgelopen jaren stabiel en schommelt rond de 0,53. De verwachting is dat dit ook de komende jaren stabiel zal blijven. De liquiditeit was 1,23 in 2022 en zal volgens de prognose de komende jaren iets dalen naar 1,00 in 2025.

Figuur 4.38: Ontwikkeling kengetallen hoger beroepsonderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.55: Financiële kengetallen sector HBO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	2,54	0,05	0,39	5,22	2,12	-1,22	-0,98	-0,96

Tabel 4.55: Financiële kengetallen sector HBO

Solvabiliteit(2)	0,52	0,53	0,53	0,56	0,53	0,54	0,52	0,51
Liquiditeit	1,19	1,09	1,12	1,27	1,23	1,07	1,01	1,00
Aantal besturen	35	35	35	35	35	35	35	35

4.7.2 Signaleringswaarden

In Tabel 4.56 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

In 2022 is er t.o.v. 2021 een enkel bestuur minder onder de signaleringswaarde van liquiditeit gekomen en een enkel bestuur meer onder de signaleringswaarde van liquide middelen. Voor solvabiliteit vallen er geen besturen onder de signaleringswaarde. In 2022 is het aantal besturen met negatieve rentabiliteit gestegen, waarschijnlijk door de in 2021 verhoogde rentabiliteit vanwege de NPonderwijsmiddelen.

Tabel 4.56: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector HBO

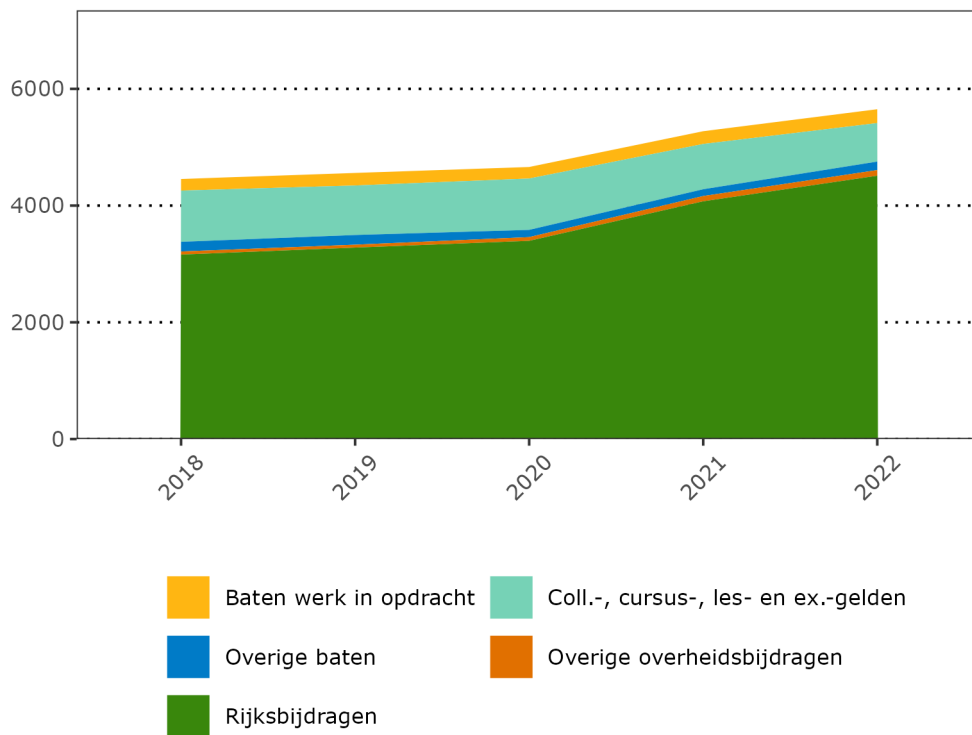
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	0	0	0	0	0	0	0
	percentage onder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Liquiditeit	aantal onder	3	4	3	5	4	2	4
	percentage onder	8,6	11,4	8,6	14,3	11,4	5,7	11,4
Liquide middelen	aantal onder	2	3	3	2	3	3	4
	percentage onder	5,7	8,6	8,6	5,7	8,6	8,6	11,4
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	3	4	3	5	4	3	4
	percentage onder	8,6	11,4	8,6	14,3	11,4	8,6	11,4
Rentabiliteit	aantal negatief	5	17	15	4	10	28	23
	percentage negatief	14,3	48,6	42,9	11,4	28,6	80,0	65,7
Aantal besturen		35	35	35	35	35	35	35

4.7.3 Baten en lasten

Het totaal van baten voor HBO is te zien in Figuur 4.39 en Tabel 4.57. De totale baten zijn toegenomen ten opzichte van 2021. Dit is met name toe te schrijven aan de gestegen rijksbijdragen, van 4.073 miljoen in 2021 naar 4.511 miljoen in 2022.

Figuur 4.39: Ontwikkeling baten hoger beroepsonderwijs in miljoenen:

Tabel 4.57: Baten sector HBO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	199	215	197	218	237
Rijksbijdragen	3.160	3.280	3.396	4.073	4.511
Overige overheidsbijdragen	53	50	64	91	97
Coll., cursus-, les- en ex.-gelden	878	848	880	776	660
Overige baten	166	166	124	116	146
Totaal van baten	4.456	4.559	4.661	5.274	5.651

In Tabel 4.58 zijn de totale baten per student voor het HBO te zien. De totale baten per student zijn in 2022 gestegen naar 11.871, ten opzichte van 10.748 in 2021.

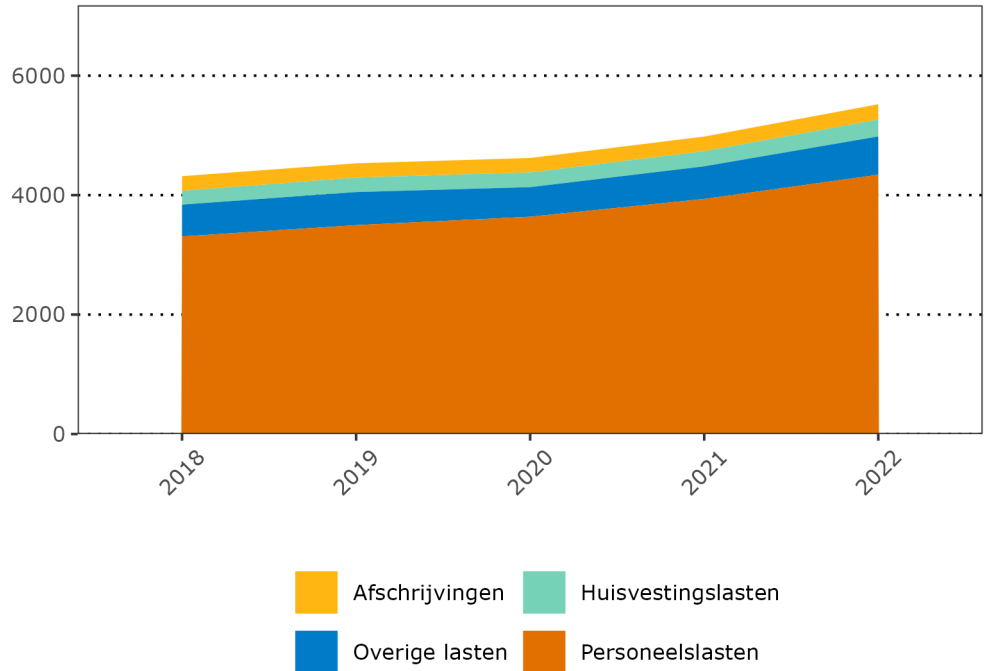
Tabel 4.58: Totale baten per student HBO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per student	9.789	9.850	9.546	10.748	11.871

De uitgaven van de HBO besturen zijn weergegeven in Figuur 4.40 en Tabel 4.59. De totale lasten zijn gestegen tussen 2021 en 2022. Dit wordt met name veroorzaakt door een stijging van de personeelslasten, die een groot deel van de totale lasten uitmaken, van 3.936 miljoen in 2021 naar 4.342 miljoen in 2022. In 2022 vormden de personeelslasten bijna 79% van de totale lasten.

Figuur 4.40: Ontwikkeling lasten hoger beroepsonderwijs in miljoenen:

Tabel 4.59: Lasten sector HBO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	3.309	3.498	3.639	3.936	4.342
Afschrijvingen	246	238	241	245	257
Huisvestingslasten	230	243	248	253	282
Overige lasten	533	553	494	546	641
Totaal van lasten	4.318	4.532	4.622	4.981	5.526

4.7.4 Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.60 geeft de staat van baten en lasten van de sector HBO weer. De tabel laat zien dat de uitgaven harder gestegen zijn dan de inkomsten, waardoor het resultaat in 2022 (120) lager uitvalt dan het resultaat in 2021 (275).

Tabel 4.60: Staat van baten en lasten sector HBO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022-2021
Rijksbijdragen	3.160	3.280	3.396	4.073	4.511	438
Overige overheidsbijdragen	53	50	64	91	97	6
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	878	848	880	776	660	-116
Baten werk in opdracht	199	215	197	218	237	18
Overige baten	166	166	124	116	146	30
Totaal van baten	4.456	4.559	4.661	5.274	5.651	377
Personeelslasten	3.309	3.498	3.639	3.936	4.342	405

Tabel 4.60: Staat van baten en lasten sector HBO, in miljoenen

Afschrijvingen	246	238	241	245	257	12
Huisvestingslasten	230	243	248	253	282	29
Overige lasten	533	553	494	546	641	95
Doorbet. schoolbesturen	0	0	0	0	0	0
Totaal van lasten	4.318	4.532	4.622	4.981	5.526	545
Saldo baten en lasten	138	27	39	294	125	-169
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	0
Financiële baten	1	1	1	1	13	12
Financiële lasten	26	26	22	19	18	-1
Financiële baten en lasten	-25	-24	-21	-19	-5	13
Resultaat	113	2	18	275	120	-155
Belastingen	1	1	1	1	4	3
Resultaat uit deelnemingen	-0	3	0	1	1	-1
Resultaat na belastingen	112	5	18	275	117	-158
Aantal besturen	35	35	35	35	35	0

Tabel 4.61 geeft de balans van de sector HBO weer. De tabel laat zien dat de vlottende activa sterker gestegen zijn dan de vaste activa.

Tabel 4.61: Balans sector HBO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	8	7	6	8	13	5
Gebouwen en terreinen	2.145	2.195	2.177	2.112	2.177	65
Inventaris resterende	392	417	449	586	603	17
Totaal van materiële vaste activa	2.537	2.612	2.625	2.698	2.780	82
Financiële vaste activa	38	31	33	31	32	1
Totaal van vaste activa	2.583	2.650	2.664	2.737	2.825	88
Voorraden	2	1	1	2	2	0
Vorderingen	153	178	174	177	207	30
Liquide middelen	1.128	1.045	1.143	1.341	1.697	356
Totaal van vlottende activa	1.283	1.225	1.322	1.523	1.908	385
Totaal van activa	3.866	3.875	3.986	4.260	4.733	473
Eigen vermogen	1.744	1.753	1.795	2.083	2.208	125
Voorzieningen	272	303	323	305	310	5
Langlopende schulden	769	699	688	665	660	-5
Kortlopende schulden	1.081	1.119	1.179	1.204	1.552	348
Totaal van passiva	3.866	3.875	3.986	4.260	4.733	473
Aantal besturen	35	35	35	35	35	0

4.8 Wetenschappelijk onderwijs

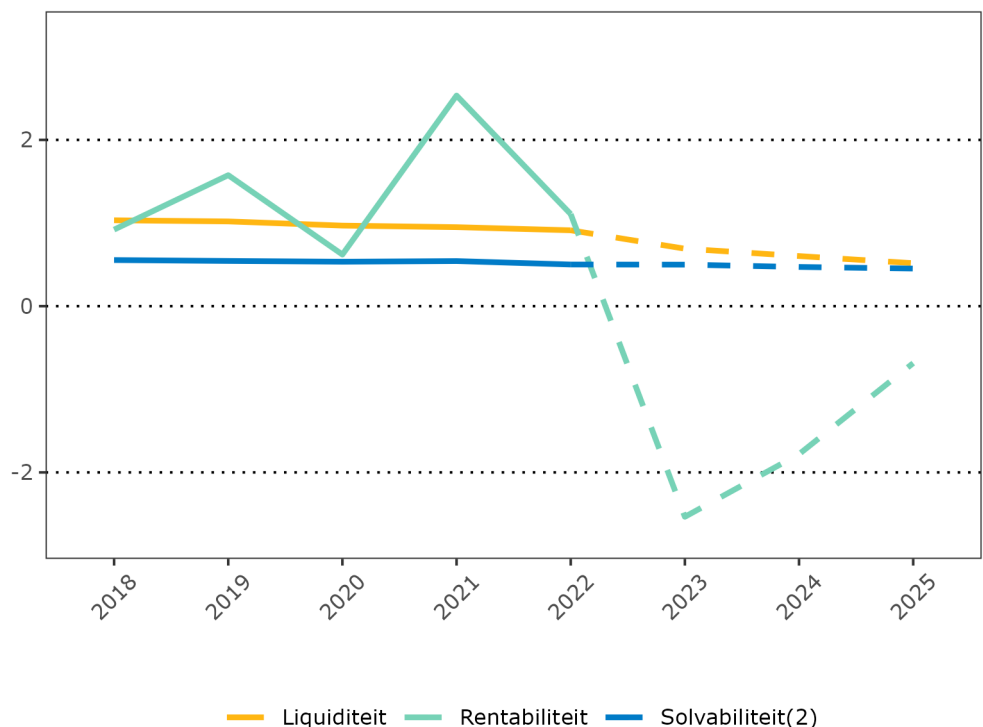
4.8.1 Kengetallen

Figuur 4.41 en Tabel 4.62 geven de financiële kengetallen voor de sector WO weer. De liquiditeit en solvabiliteit zijn relatief stabiel over de jaren heen: de liquiditeit ligt rond de 1 in de afgelopen jaren en de solvabiliteit rond de 0,53. De prognose is dat beide kengetallen zullen dalen in de komende jaren, met een

verwachte liquiditeit van 0,52 en een verwachte solvabiliteit van 0,45 in 2025. De rentabiliteit laat een grilliger verloop zien, maar was de afgelopen jaren steeds positief. Hoewel vorig jaar verwacht werd dat de rentabiliteit in 2022 voor het eerst in jaren onder de 0 zou uitkomen (-1,46), werd in 2022 een rentabiliteit van 1,11 gerealiseerd. De prognose is wel dat de rentabiliteit in 2023 verder zal dalen naar -2,53. Gezien het lage aantal WO-besturen, worden deze kengetallen niet verder uitgesplitst naar omvang baten of type instelling.

Figuur 4.41: Ontwikkeling kengetallen wetenschappelijk onderwijs:

Realisatiecijfers tot en met boekjaar 2022, prognosecijfers vanaf 2023

Tabel 4.62: Financiële kengetallen sector WO

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Rentabiliteit	0,92	1,58	0,62	2,53	1,11	-2,53	-1,78	-0,69
Solvabiliteit(2)	0,55	0,54	0,53	0,54	0,50	0,50	0,47	0,45
Liquiditeit	1,03	1,02	0,97	0,95	0,91	0,69	0,60	0,52
Aantal besturen	18	18	18	18	18	17	17	17

4.8.2 Signaleringswaarden

In Tabel 4.63 wordt een overzicht gegeven van het aantal en percentage besturen onder de signaleringswaarden voor de kengetallen. Er wordt geen signaleringswaarde aangehouden voor rentabiliteit, wel kunnen we hier onderscheid maken tussen positieve en negatieve rentabiliteit. Bovendien vallen sommige besturen onder de signaleringswaarden bij meerdere kengetallen, daarom is ook het totaal aantal besturen dat onder minstens één van de signaleringswaarden valt weergegeven.

In 2022 was er 1 WO bestuur dat onder de signaleringswaarde voor liquiditeit viel en 1 bestuur dat onder de signaleringswaarde voor liquide middelen viel. Er waren geen besturen die onder de signaleringswaarde voor solvabiliteit vielen.

Tabel 4.63: Signaleringswaarden financiële kengetallen, sector WO

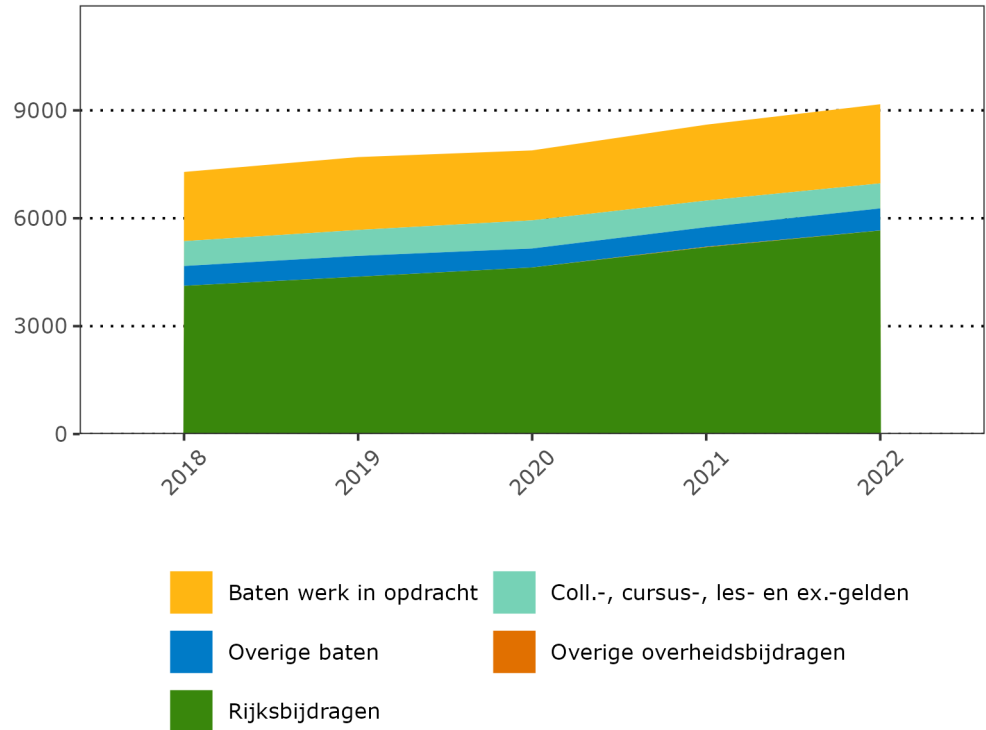
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteit	aantal onder	0	0	0	0	0	0	0
	percentage onder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Liquiditeit	aantal onder	0	0	2	0	1	1	2
	percentage onder	0,0	0,0	11,1	0,0	5,6	5,9	11,8
Liquide middelen	aantal onder	1	1	1	1	1	1	1
	percentage onder	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,9	5,9
Minstens één signaleringswaarde	aantal onder	1	1	2	1	1	2	3
	percentage onder	5,6	5,6	11,1	5,6	5,6	11,8	17,6
Rentabiliteit	aantal negatief	6	9	12	4	5	13	10
	percentage negatief	33,3	50,0	66,7	22,2	27,8	76,5	58,8
Aantal besturen		18	18	18	18	18	17	17

4.8.3 *Baten en lasten*

Het totaal van baten voor WO is te zien in Figuur 4.42 en Tabel 4.64. Het grootste deel van de baten in het WO beslaan de rijksbijdragen. Tussen 2021 en 2022 zijn de totale baten toegenomen, wat met name toe te schrijven is aan een toename in de rijksbijdragen, van 5.195 miljoen in 2021 naar 5.659 miljoen in 2022.

Figuur 4.42: Ontwikkeling baten wetenschappelijk onderwijs in miljoenen:

Tabel 4.64: Baten sector WO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Baten werk in opdracht	1.925	2.026	1.945	2.111	2.200
Rijksbijdragen	4.121	4.374	4.631	5.195	5.659
Overige overheidsbijdragen	1	1	1	13	2
Coll., cursus-, les- en ex.-gelden	691	720	783	739	696
Overige baten	550	578	526	544	614
Totaal van baten	7.288	7.701	7.887	8.602	9.170

De totale baten per student in het WO zijn weergegeven in Tabel 4.65. De totale baten per student zijn gestegen van 25.136 in 2021 naar 26.822 in 2022.

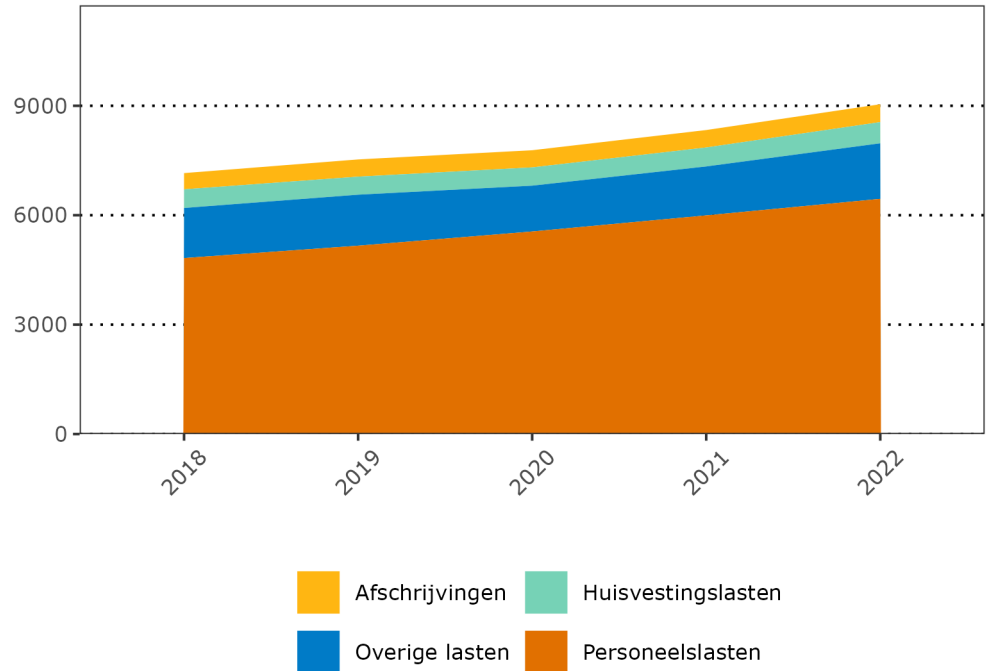
Tabel 4.65: Totale baten per student WO

	2018	2019	2020	2021	2022
Totale baten per student	24.907	25.256	23.973	25.136	26.822

De uitgaven van de WO besturen zijn weergegeven in Figuur 4.43 en Tabel 4.66. De totale lasten zijn gestegen tussen 2021 en 2022. De personeelslasten, die het grootste aandeel van de totale lasten vormen, zijn gestegen van 5.995 miljoen in 2021 naar 6.448 miljoen in 2022. In 2022 vormden de personeelslasten 71% van de totale lasten.

Figuur 4.43: Ontwikkeling lasten wetenschappelijk onderwijs in miljoenen:

Tabel 4.66: Lasten sector WO in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022
Personeelslasten	4.825	5.164	5.553	5.995	6.448
Afschrijvingen	445	472	470	478	489
Huisvestingslasten	511	495	502	521	582
Overige lasten	1.373	1.398	1.256	1.341	1.523
Totaal van lasten	7.190	7.556	7.817	8.369	9.076

4.8.4 Balans en staat van baten en lasten

Tabel 4.67 geeft de staat van baten en lasten weer voor het wetenschappelijk onderwijs. De tabel laat zien dat de lasten harder gestegen zijn dan de baten, waardoor het resultaat in 2022 (102 miljoen) lager uitviel dan in 2021 (210 miljoen).

Tabel 4.67: Staat van baten en lasten sector WO

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022-2021
Rijksbijdragen	4.121	4.374	4.631	5.195	5.659	464
Overige overheidsbijdragen	1	1	1	13	2	-11
Coll.-, cursus-, les- en ex.-gelden	691	720	783	739	696	-43
Baten werk in opdracht	1.925	2.026	1.945	2.111	2.200	90
Overige baten	550	578	526	544	614	69
Totaal van baten	7.288	7.701	7.887	8.602	9.170	569

Tabel 4.67: Staat van baten en lasten sector WO

Personeelslasten	4.825	5.164	5.553	5.995	6.448	453
Afschrijvingen	445	472	470	478	489	12
Huisvestingslasten	511	495	502	521	582	61
Overige lasten	1.373	1.398	1.256	1.341	1.523	182
Doorbet. schoolbesturen	0	0	0	0	0	0
Totaal van lasten	7.190	7.556	7.817	8.369	9.076	708
Saldo baten en lasten	97	144	70	233	94	-139
Gerealiseerde herwaardering	0	0	0	0	0	0
Financiële baten	-0	7	3	12	30	18
Financiële lasten	30	30	23	27	22	-4
Financiële baten_en_lasten	-30	-23	-21	-15	8	23
Resultaat	67	121	49	218	102	-116
Belastingen	1	1	-3	0	-0	-1
Resultaat uit deelnemingen	5	1	5	-11	-1	10
Resultaat na belastingen	71	121	57	207	101	-106
Aandeel derden in resultaat	15	18	4	3	7	4
Nettoresultaat na belastingen	87	139	60	210	108	-101
Aantal besturen	18	18	18	18	18	0

Tabel 4.68 geeft de balans weer voor het wetenschappelijk onderwijs.

Tabel 4.68: Balans sector WO, in miljoenen

	2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
Immateriële vaste activa	49	46	64	68	66	-2
Gebouwen en terreinen	3.994	3.972	4.097	4.163	4.227	64
Inventaris resterende	735	799	866	1.097	1.410	313
Totaal van materiële vaste activa	4.730	4.770	4.964	5.260	5.637	377
Financiële vaste activa	143	149	151	157	156	-1
Totaal van vaste activa	4.921	4.966	5.178	5.484	5.859	375
Voorraden	8	7	8	8	9	0
Vorderingen	835	805	781	782	937	155
Liquide middelen	1.860	2.049	2.113	2.123	2.479	356
Totaal van vlottende activa	2.737	2.890	2.936	2.927	3.438	511
Totaal van activa	7.658	7.856	8.114	8.411	9.296	885
Eigen vermogen	3.759	3.788	3.847	4.035	4.146	111
Voorzieningen	485	481	487	523	509	-14
Langlopende schulden	762	749	747	770	871	102
Kortlopende schulden	2.650	2.835	3.030	3.080	3.767	687
Totaal van passiva	7.658	7.856	8.114	8.411	9.296	885
Aantal besturen	18	18	18	18	18	0

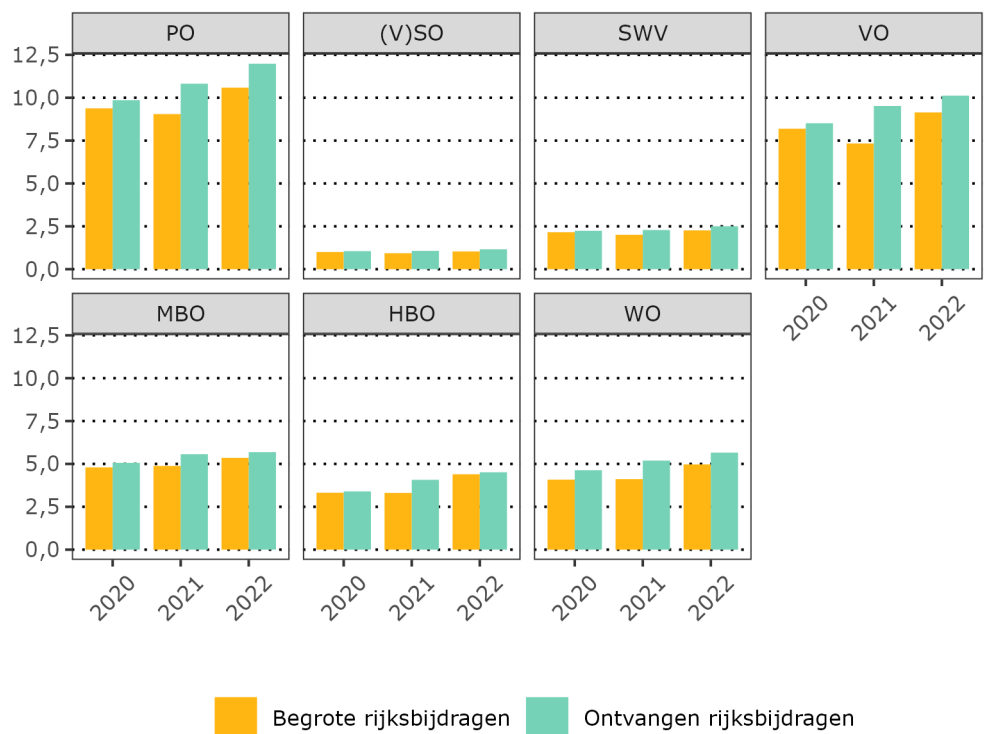

5 Financieel beleid van de instellingen

5.1 Verschillen tussen begroting en resultaat

De verschillen tussen de begrote en ontvangen rijksbijdragen per sector zijn weergegeven in Figuur 5.1 en Tabel 5.1. In alle sectoren vallen de ontvangen rijksbijdragen structureel hoger uit dan de begrote rijksbijdragen.

Figuur 5.1: Vergelijking tussen begrote en ontvangen rijksbijdragen voor verschillende onderwijssectoren in miljarden:

Tabel 5.1: Vergelijking tussen begrote en ontvangen rijksbijdragen voor verschillende onderwijssectoren in miljarden

		2020	2021	2022
PO	Begrote rijksbijdragen	9	9	11
	Ontvangen rijksbijdragen	10	11	12
(V)SO	Begrote rijksbijdragen	1	1	1
	Ontvangen rijksbijdragen	1	1	1
SWV	Begrote rijksbijdragen	2	2	2
	Ontvangen rijksbijdragen	2	2	3
VO	Begrote rijksbijdragen	8	7	9
	Ontvangen rijksbijdragen	9	10	10
MBO	Begrote rijksbijdragen	5	5	5
	Ontvangen rijksbijdragen	5	6	6
HBO	Begrote rijksbijdragen	3	3	4
	Ontvangen rijksbijdragen	3	4	5
WO	Begrote rijksbijdragen	4	4	5
	Ontvangen rijksbijdragen	5	5	6

Zoals in eerdere hoofdstukken al benoemd is, vormen de personeelslasten de grootste kostenpost voor onderwijsbesturen. De verschillen tussen de begrote en gerealiseerde personeelslasten per sector zijn weergegeven in Figuur 5.2 en Tabel 5.2. De gerealiseerde personeelslasten vallen structureel hoger uit dan de begrote personeelslasten.

Figuur 5.2: Vergelijking tussen begrote en gerealiseerde personeelslasten voor verschillende onderwijssectoren in miljarden:

Tabel 5.2: Vergelijking tussen begrote en gerealiseerde personeelslasten voor verschillende onderwijssectoren in miljarden

		2020	2021	2022
PO	Begrote personeelslasten	8	8	9
	Gerealiseerde personeelslasten	9	9	10
(V)SO	Begrote personeelslasten	1	1	1
	Gerealiseerde personeelslasten	1	1	1
SWV	Begrote personeelslasten	0	0	0
	Gerealiseerde personeelslasten	0	0	0
VO	Begrote personeelslasten	7	6	8
	Gerealiseerde personeelslasten	7	8	8
MBO	Begrote personeelslasten	4	4	4
	Gerealiseerde personeelslasten	4	4	5
HBO	Begrote personeelslasten	4	4	4
	Gerealiseerde personeelslasten	4	4	4
WO	Begrote personeelslasten	5	5	6
	Gerealiseerde personeelslasten	6	6	6

De verschillen tussen het begroot en behaald resultaat per sector zijn weergegeven in Figuur 5.3 en Tabel 5.3. Met uitzondering van de

samenwerkingsverbanden behaalden alle sectoren in 2021 en 2022 een positief resultaat, waar een negatief resultaat begroot werd. De verschillen tussen het begrote en gerealiseerde resultaat zijn fors: zo werd bijvoorbeeld in de sector PO in 2022 een resultaat behaald van 277 miljoen, waar het begrote resultaat -264 miljoen was. In de sector VO werd een resultaat gerealiseerd van 309 miljoen in 2022, waar dit begroot werd op -60 miljoen. Bij de samenwerkingsverbanden werd de laatste drie jaar een negatief resultaat gerealiseerd, maar dit viel structureel minder hoog uit dan was begroot. Zo werd voor 2022 een resultaat gerealiseerd van -5 miljoen, wat begroot was op -58 miljoen.

Figuur 5.3: Vergelijking tussen begroot resultaat en behaald resultaat voor verschillende onderwijssectoren in miljoenen:

Tabel 5.3: Vergelijking tussen begroot resultaat en behaald resultaat voor verschillende onderwijssectoren in miljoenen (resultaat na belasting)

		2020	2021	2022
PO	Begroot resultaat	-143	-109	-264
	Behaald resultaat	-203	466	277
(V)SO	Begroot resultaat	-11	-18	-46
	Behaald resultaat	-3	18	7
SWV	Begroot resultaat	-48	-56	-58
	Behaald resultaat	-23	-2	-5
VO	Begroot resultaat	-61	-103	-60
	Behaald resultaat	-16	537	309
MBO	Begroot resultaat	-167	-66	-83
	Behaald resultaat	81	243	65
HBO	Begroot resultaat	-73	-125	-58
	Behaald resultaat	18	275	117
WO	Begroot resultaat	-79	-143	-119
	Behaald resultaat	57	207	101

5.2 Reserves

Tabel 5.4 geeft een overzicht van het aantal besturen waarbij sprake is van mogelijk bovenmatig eigen vermogen, en wat het totale bedrag van het bovenmatig eigen vermogen is per sector. Het percentage besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen is het hoogst in het (V)SO (82%) en het laagst in het WO (minder dan 6%). Het totale mogelijk bovenmatig eigen vermogen is gestegen in het PO, VO en HBO en gedaald in de andere sectoren. In totaal is het mogelijk bovenmatig eigen vermogen toegenomen met 187 miljoen ten opzichte van 2021.

Tabel 5.4: Besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen per sector

		2018	2019	2020	2021	2022	Vershil 2022- 2021
PO	Aantal besturen	900	878	853	831	817	-14
	Aantal besturen met MBEV	497	503	422	516	506	-10
	% besturen met MBEV	55,2	57,3	49,5	62,1	61,9	-0,2
	MBEV (mln.)	649	707	516	757	866	109
(V)SO	Aantal besturen	65	61	58	54	48	-6
	Aantal besturen met MBEV	44	47	44	45	39	-6
	% besturen met MBEV	67,7	77,0	75,9	83,3	81,2	-2,1
	MBEV (mln.)	152	154	137	141	132	-9
SWV	Aantal besturen	152	152	151	151	151	0
	Aantal besturen met MBEV	134	137	129	124	102	-22
	% besturen met MBEV	88,2	90,1	85,4	82,1	67,5	-14,6
	MBEV (mln.)	185	182	158	132	116	-15
VO	Aantal besturen	284	282	277	266	249	-17
	Aantal besturen met MBEV	130	141	118	145	147	2
	% besturen met MBEV	45,8	50,0	42,6	54,5	59,0	4,5
	MBEV (mln.)	245	287	235	357	475	118
MBO	Aantal besturen	62	61	60	58	56	-2
	Aantal besturen met MBEV	7	6	6	5	4	-1
	% besturen met MBEV	11,3	9,8	10,0	8,6	7,1	-1,5
	MBEV (mln.)	60	64	64	70	49	-22
HBO	Aantal besturen	35	35	35	35	35	0
	Aantal besturen met MBEV	4	4	3	3	4	1
	% besturen met MBEV	11,4	11,4	8,6	8,6	11,4	2,9
	MBEV (mln.)	12	9	6	4	10	6
WO	Aantal besturen	18	18	18	18	18	0
	Aantal besturen met MBEV	2	2	1	1	1	0
	% besturen met MBEV	11,1	11,1	5,6	5,6	5,6	< -0,5
	MBEV (mln.)	3	2	1	0	<0,5	-0

Figuur 5.4 is een weergave van de ontwikkeling van het percentage besturen met MBEV per sector.

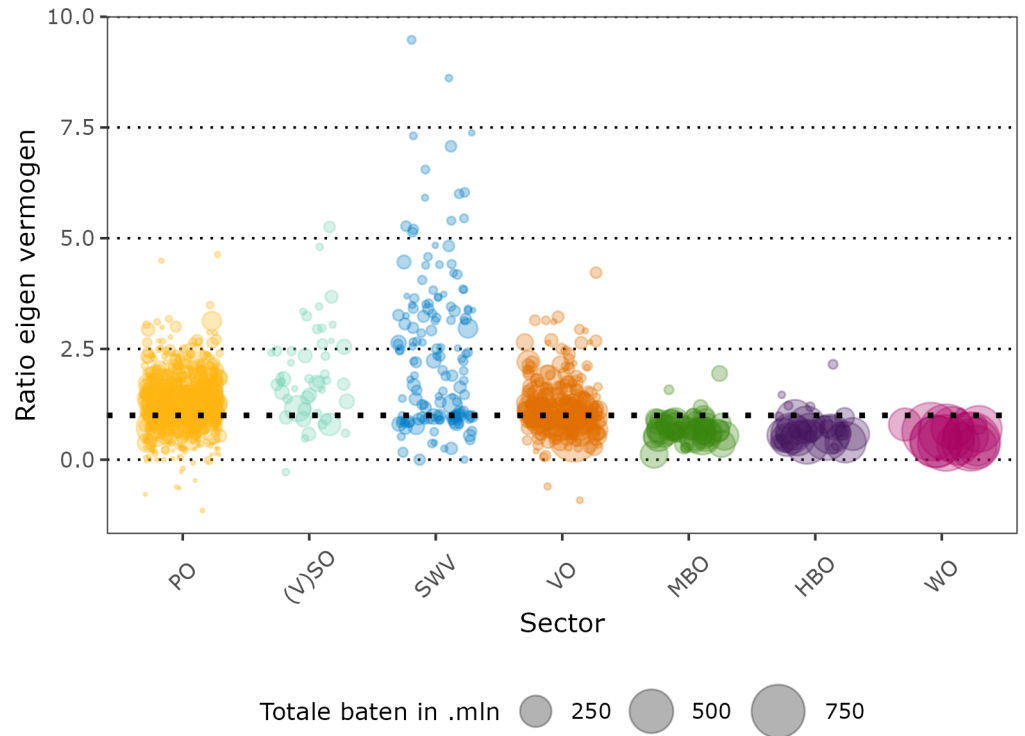
Figuur 5.4: Ontwikkeling percentage besturen met mogelijk bovenmatig eigen vermogen per sector

Als we het (publiek) eigen vermogen delen door de signaleringswaarde, krijgen we de ratio eigen vermogen (ratioEV). Deze ratio geeft aan hoeveel keer zo groot het eigen vermogen is in verhouding tot de signaleringswaarde. Figuur 5.5 geeft per sector een indruk van hoever besturen bij een ratioEV van 1 vandaan zitten. De omvang van de cirkels geeft de omvang van de baten van het bestuur weer.

Figuur 5.5: De verdeling van MBEV per sector (uitgedrukt in ratio eigen vermogen t.o.v. normatief eigen vermogen)

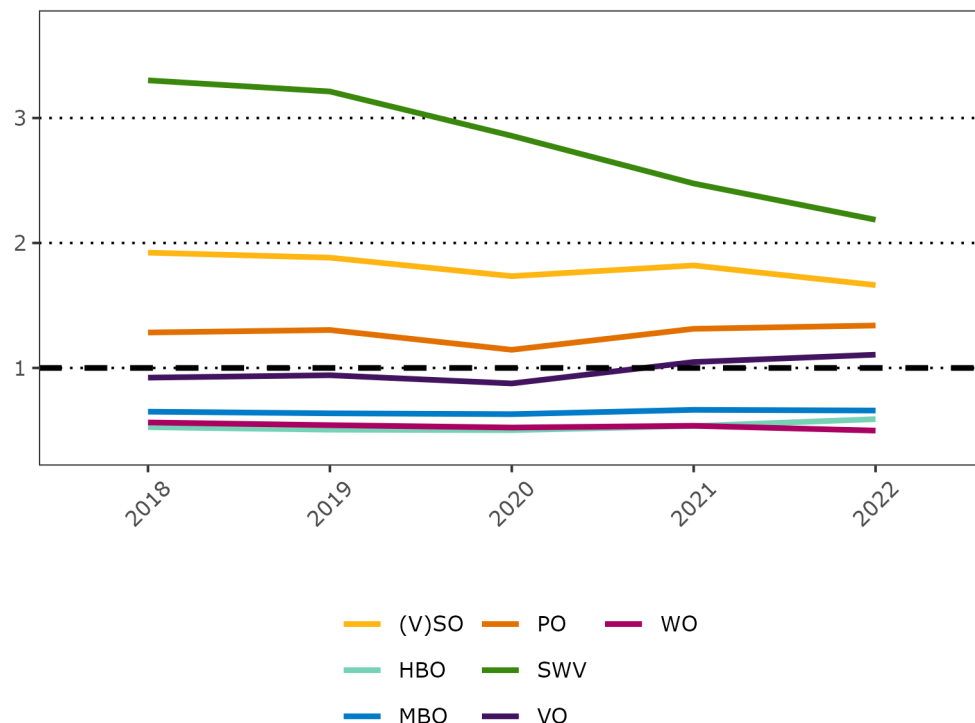

* Besturen met ratio eigen vermogen kleiner dan -1.5 zijn niet weergegeven. Dit betreft 1 WO bestuur.

De gewogen gemiddelden (naar de totale baten) van de ratioEV per sector, door de tijd heen, zijn weergegeven in Figuur 5.6.

Figuur 5.6: Ontwikkeling gewogen gemiddelde ratio MBEV per sector:

Tabel 5.5: Gewogen gemiddelde ratio MBEV per sector

	2018	2019	2020	2021	2022
PO	1,3	1,3	1,1	1,3	1,3
(V)SO	1,9	1,9	1,7	1,8	1,7
SWV	3,3	3,2	2,9	2,5	2,2
VO	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1
MBO	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
HBO	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
WO	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5

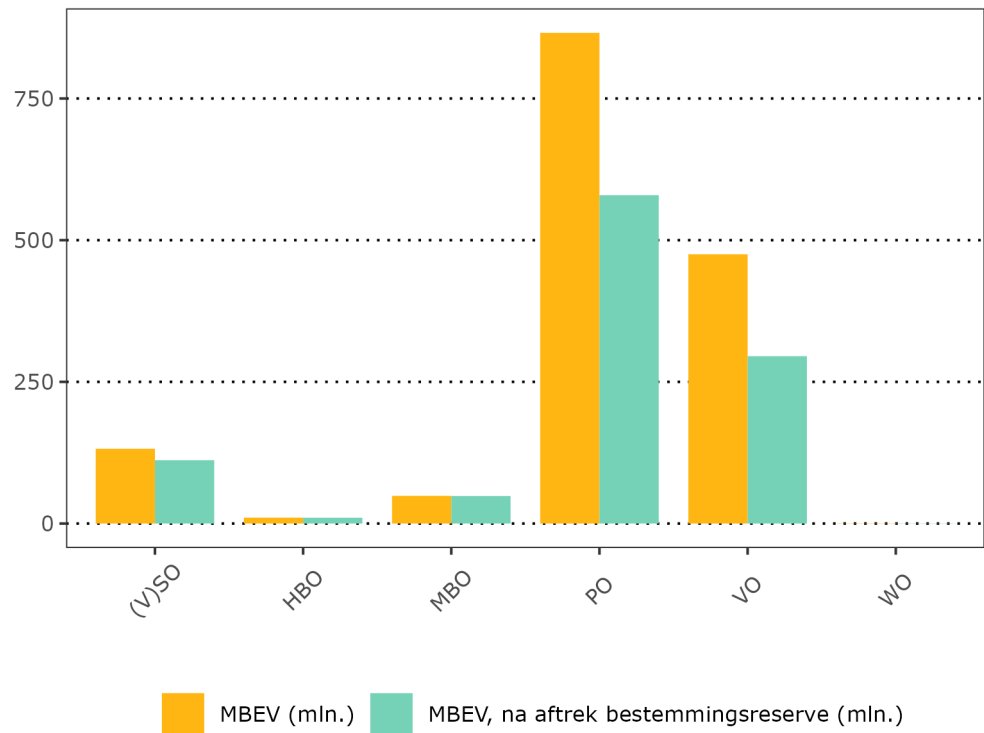
5.2.1

Bestemmingsreserves

De NPonderwijsmiddelen die besturen niet besteed hebben, kunnen in de jaarverslaglegging worden toegevoegd aan een zogeheten 'NPO-bestemmingsreserve'. Omdat de NPonderwijsmiddelen slechts deels zijn uitgegeven, is de afbouw van de eigen vermogens minder hard gegaan dan verwacht. Door de NPO-bestemmingsreserves kunnen de eerder genoemde bedragen van het mogelijk bovenmatig eigen vermogen daarom een vertekend beeld geven. In Figuur 5.7 wordt het mogelijk bovenmatig eigen vermogen per sector weergegeven, inclusief en exclusief de NPO-bestemmingsreserve. Hierbij moet opgemerkt worden dat mogelijk niet alle besturen hun NPO-bestemmingsreserve apart hebben aangeleverd en het totale bedrag aan reserves daarmee hoger kan zijn dan hier gepresenteerd.

Figuur 5.7: MBEV, inclusief en exclusief NPO-bestemmingsreserves:

Tabel 5.6: MBEV, inclusief en exclusief NPO-bestemmingsreserves

	PO	(V)SO	VO	MBO	HBO	WO
MBEV (mln.)	866	132	475	49	10	0
Aantal besturen met MBEV	506	39	147	4	4	1
MBEV, na aftrek bestemmingsreserve (mln.)	579	112	295	49	10	0
Aantal besturen met MBEV, na aftrek bestemmingsreserves	426	38	117	3	4	1

5.3 Herstelopdrachten voor toezicht op doelmatigheid

Wanneer het intern toezichthoudend orgaan moeite heeft zich goed te verantwoorden over het toezicht op de doelmatigheid van de besteding van de middelen ontvangt het bestuur een herstelopdracht hierop. Aan de hand van 32 jaarverslagen is een impressie verkregen van de mate waarin besturen deze herstelopdrachten hebben opgevolgd. Deze analyse laat zien dat 24 besturen hun jaarverslag hadden gewijzigd. Acht daarvan zijn voldoende gewijzigd/hersteld (zie Tabel 5.7).

Tabel 5.7: Overzicht herstelopdrachten

	Aantal
Gewijzigd	24
Hersteld	8

Tabel 5.7: Overzicht herstelopdrachten

Totaal	32
--------	----